

מהדורת קרן טללי מכה

שנה י' (תשפ"ו)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

משפטים

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומרוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והמכוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" טדי"ה
ע"ש מ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצדא זיע"א

טו העוסק בתורה זוכה
להשפעה מיוחדת
מילתא חדת"א

יב חכמת משפט בני ישראל
נצוץ אורה חסדי לפרשת השבוע
ספור ויהלום

ז ונקרב בעל הבית
אל אלוקים
איצר פניני החסידות

העלונים: ספור ויהלום • מילתא חדתא • ובחדת בחיים • אביד יעקב • מכתלי בית הדין • שו"ת כהלכה • בעל העקידה

ה פפקדון .....
 ו דברי אלימלך | המתקת הדינים על ידי סעודת מצוה .....
 ו קדשת לוי | כשיש לאדם חשק בעבודת הבורא זה הוכחה שהשם יתברך יש לו תענוג מעבודתו .....
 ו עבודת ישראל | הארת הפורים מתחילה בראש חודש ומתבטלת ב"א לחודש ו דברי אמת | הרוצה שיתקבלו תפלותיו יתפלל על כך בראש חודש אדר .....
 ו באר משה | 'משנכנס אדר' - כאשר משפיל האדם להתגבר ולהפנס לתוך הקדשה, 'מרבין בשמחה' - משפיעים לו שמחה ושמחה .....
 ו תורת משה נתן | עצת ההתגברות על היצר הרע מכח זכייתו לעתיד לבוא ו זכרון יצחק | רפואת החולה בזכות הטבת מעשיו .....
 ז אשל אברהם | אברהם מחיב את הגנב תשלומי המשה .....
 ז פני דוד | גדל ענש המחלוקת .....
 ז ידות אפרים | הבטחון בה' - הסגלה הגדולה לפרנסה .....
 ז נמוקי חמש לרבנו ישעיה | החלוק בין המענה אלמנה ויתום לממשכן .....
 ח יבין שמועה | מחילה בכל לילה למי שחטא כנגדו .....
 ח חנו סופר | עשיית תשובה באותו יום שחטא .....
 ח קרבן אהרן | הבטחת ה' להאריך את שנותיהם של הנפלים מאוצרו הטוב .....
 ח חדושי מהרי"ל דיסקין | ביאת הצרעה על האמות שהסתתרו במערות .....
 ח שני לוחות הברית | קבלת התפלה בכח הדמעות .....
 ח שפתי כהן | טהרת העונות .....
 ח מגלה צפונות | סגלת הדמעות לפרנסה טובה .....
 ט דברי שערי חיים | שלא יהיה עשור שמור לבעליו לרעתו .....
 ט ויאמר שאול | קבלת התשובה .....
 ט לקוטי צבי | סגלת הדמעות לבנים טובים .....
 ט מעשי צדיקים .....
 יב ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה

כן ביתי | השכינה הקדושה מחפשת מקומות קדושה בעולם הזה לשרות בהם
 אשר דברי אמת | השראת השכינה לפי זכות האדם או המקום .....
 אור המאיר | על האדם לזכור גם בצאתו בשוקים את עקר מטרת ביאתו לעולם .....
 זכרון זאת | קדם העסוק בענייני גשמיים יאמר שפונתו שיהיה לו כח וסיוע לעבודתו יתברך .....
 א מגן דוד | גם הבעלי בתים יכולים לדבק בהנה"ה ברוך הוא .....
 ב לב שמחה | גם כאשר עוסק בענייני העולם הזה יקום ואהבת את ה' אלקיך ב לקוטי מאורי אור | על ידי משא ומתן באמונה מתקרבים לקב"ה .....
 ב תפארת שלמה | משא ומתן באמונה חשוב כעסק התורה .....
 ב חמדת דוד | התחזקות למשא ומתן מתוך דרך אמת ואמונה .....
 ב שפתי צדיקים | יעסק האדם במלאכתו ולא במלאכת הקדוש ברוך הוא בהכנת מזון ופרנסה .....
 ב חמרא טבא | הטרוד במלאכתו כל ימות החל מעלה ומתקן את כל ימי השבוע על ידי שמנצח השבת כראוי .....
 ג חלקת יהושע | הקדשה בעניינים גשמיים משפעת הרגש וחיות בעניינים רוחניים .....
 ג ארון עדות | יחזור בתשובה שלא בשעת עבודת ה' שלא יפגם שמחתו .....
 ג מאמר מרדכי | התשובה האמתית בימי הנעורים .....
 ג מחשף הלבן | יצר הטוב בורח מההולך אחר עצת יצר הרע .....
 ג לקוטי מוהר"ן | רק לאחר שעושים פדיון נפש יש לרופא רשות לרפאות .....
 ד מחשף הלבן | הפועל נעשה חלקו של הס"מ .....
 ד מבשר טוב | אף הרחוק במעלתו יכול להשתנות בעבודת הצדיקים .....
 ה אגרא דכלה | עצה ביצד יוכל בקלות לשבור את כל תאוות עולם הזה .....
 ה לקוטי שיחות | חלקת הדם לשתי חצאין כמו קריתת ברית בין הבתרים .....
 ה מאמר מרדכי | קשה האדם מבלה זמנו בדברים גשמיים הרי הוא שולח יד

בס"ד

קו מענה הלכה
02-803-9999
 או במייל: rav@abiryaakov.com

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

מחברים
 הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישראל למייל האישי

נושאים בפרשת משפטים

השראת השכינה

בן ביתי

רבי אליעזר צבי מקומארנא זיע"א
השכינה הקדושה מחפשת מקומות
קדושה בעולם הזה לשרות בהם

ואם לבנו ייעדנה כמשפט הפנות יעשה לה (כא ט). רצה לומר, שמעתי מאבי אדוני מורי ורבי הרב הקדוש איש אלקים ולה"ה בשם מרן הפעל שם טוב ולה"ה, שהיה מספר מעשה זו:

שבעיר בראד יש בית הנסות אחת ששם יש השראות השכינה תמיד בלי הפסק, והטעם כי תלמידי חכמים שהיו מתפללים ולומדים שם היו עושים ביניהם שלא יהיה נפסק בית הנסות הזה מלמוד תורה אפלו רגע אחת, וכך היו עושין ביניהם, לזה היה שם השראות השכינה תמיד.

ואחר כמה דורות בימי הבעל שם טוב ולה"ה עומדים רשעים גמורים להקעים השם ותברך, והיה מתפרדים אלו תלמידי חכמים משם ומבטלים מלמודם שם כלל, אז היתה השכינה מקוננת האיה באיזה מקום שרוי בעולם הזה תוך ישראל, היה יוצא פרוז מלמעלה - יש להקדוש ברוך הוא בן יחיד בעולם העשיה הזה ורבי איציקל דראביטשער נקרא ודר שם גם בן שם תלכו השכינה להשרות עליו, עד כאן.

רמז הנ"ל בלשון הפסוק

וזהו שאמר הכתוב הקדוש ואם לבנו ייעדנה, כלומר שתמצא בעולם הזה בכל דור ודור צדיק כזה שמיתחך חודים קדושים בכל עת ובכל שעה כמו אבי אדוני מורי ורבי ולה"ה, אז כמשפט הפנות יעשה לה, וכתב רש"י ולה"ה שא"ר כסו"ת ועונ"ה העולה מספר אלף קי"ח יחוד של שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, כמשפט הזה יעשה לה - בתמידות כמו שכתוב אבי אדוני מורי ורבי ולה"ה בהיכל הברכה שלו על התורה:

ישור דברי אמת

רבי משולם פייבוש מזבארניו זיע"א
השראת השכינה לפי זכות האדם או המקום

וענין מה שמצינו שהקדוש ברוך הוא נגלה במקום, כמו הר סיני או בית המקדש או שאר מקומות, או לאדם זולת אדם, הענין, כי באמת כבודו בכל מקום, רק אינו נגלה כי אם בלבבות בשכל בלתי מזדמן, וזה לפי זכות שכל האדם הצדיק נביא וחזה

או בעל רוח הקדש, ולזה יצרף זכיות וטהרת המקום שעומד עליו האדם שיהיה טהור ונבדל מכל קלפה המחשכת שכל האדם, וגם שכל האדם יהיה מפרש ומבדל מכל סיג המחשיף, ולפי אלו הענינים ישיג מראית כבודו הכל לפי האדם והמקום והזמן.

כמו שכתב הרב משה אלשיף בפסוק 'הנה אנכי שלח מלאך וגו' אל המקום אשר הכנתי' (כג ט), מפרש שרצונו לומר, שבאמת כבודו ותברך בכל מקום, רק זה המקום מוכן יותר להשגתו מחמת טהרתו מקלפות האויר (פרשת בשלח):

ונקרב בעל הבית אל האלקים

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'טומיר זיע"א
על האדם לזכר גם בצאתו בשוקים את עקר מטרת ביאתו לעולם

כי תקנה עבד עברי (כא ב). ירצה להורות כל אחד ואחד מישראל הרוצה לקנות בבחינת עצמו, עבודת עברי המטל על כל אחד מישראל לעבוד עבודת הקדש, מודיע הפתוב ראשית הכל מחזק לתקן ז' מי הבגין הנתן ביד האדם לתקן, זהו 'שש שנים' המורים ששה קצות, כל זה תהיה עקר עבודתו בעולם הזה יומם ולילה.

ואולם שיש חלקים רבים באישי הישראלים לדעת את אשר יעבדו מהם בעת עסקיהם בתורה ותפלה ומעשה המצות, אזי מחשבתם דבוקה אל הבורא ברוך הוא, ובצאתם לחוזה נעדרים מהחכמה לתן עצות לנפשם למצא גם שם בחינת עבודה אל הבורא.

ורבים וגם שלמים אשר יש בהם מדעת קונם, נפשם יודעת מאד שבלתי אפשרי להיות האדם תמיד במדרגה גבוהה ורמה, כי אדם מכרח לאכול ולשתות וכדומה מהדברים, על פן מקנה בעצמו עבודת הקדש להיות לו התפשטות השכל אפילו במעשהו בחוץ.

תוכחת מוסר על המשמטים מעבודת הבורא בתואנה שעסוקים לפרנס את בני ביתם וילדיהם

ופחותי הערף שכחי אלקים כל עקר, ההולכים בשוקים וברחובות, בטענת חטים ומזון לפרנס אשתו ובניו, לומר שהוא בעל אשה וחיב במזונותיה ופרנסת ביתה, עד ששוכח עקר המכון על מאי אמת להאי עלמא שפלה.

מול זה בא הרמז בתורה אם בעל אשה הוא, ירצה אותן האנשים הפחותים כששואלים אותם עד מתי תתעלמו מן התורה והעבודה ומעשה המצות, אשר לזה עקר ביאתו בעולם הזה לסגל מצות ומעשים טובים.

אם ראינו איש כזה ותרועץ בפיו, יש לי אשה ובנים קטנים ואני חיב במזונותיהם, ולא עוד שפוער פיו לומר שעושה צדקה בכל עת, על דרך מאמרם ו"ל (כתובת ג) זה המפרנס אשתו ובניו פשהם קטנים, ורבים הם עמי הארצות עתה בדור הזה הפאים בטענת כזה רבם כמו כלם.

ותשובתם פתיב בצדק להוכיח על פניהם, ידוע תדעו מי שעולה על רוחו

כזה לומר בעל אשה הוא והוא חיב במזונותיה, ומטרד נפשו לבלות ימים ושנים להקל ולריק בשביל האשה ובנים, מודיעו הפתוב מה יהיה משפטו ליום אחריתו, כי מי גבר יחיה ולא יראא מות, אז יגרשו אותו ממחצתו.

על דרך שזכרנו בשם זהר חדש אם לא תדעי לך הפה בנשים צאי לך' (שה"ש א ט), צא אומרים לו, וגם אשתו עמו כמהו כמותו גם שניהם, מגרשים אותם מעולם העליון, והכל בסבתו ומעוט הפרוה שסובר שהוא בעל אשה ועליו מטל כל זה, עד שנטרד מעולם הזה ומעולם הבא, וזהו **אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו כנזכר:**

זכרון זאת

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א

קדם העסוק בעניני גשמיות יאמר שכוונתו שיהיה לו כח וסיוע לעבודתו יתברך

הנה איתא, נראה לי בספר שכט מוסר, לומר האדם בפה מלא קדם עניני עולם הזה, כמו אכילה ושתיה וכדומה לו, לומר בפה מלא, הריני מוכן לאכל להיות לי כח לרצון אל ולקיים מצותיו שצוני 'השמר לך ושמר נפשך מאד' (דברים ט ד), ו'אכלת ושבעת כו' (שם ט ט), וכיוצא בזה, וכן בשאר עניני גשמיות, וכמו שאיתא בחובת הלכות.

וכן כשנוסע לסחורה, יאמר בפה מלא, הריני נוסע לסחורה להיות לי ממון לכבוד השם ותברך לשלם שכר למוד בני, להיות בני תלמידי חכמים עוסקים בתורה

ועקר הוא לעשות משא ומתן באמונה כמו שאמרו חז"ל שבתחלת דינו של אדם שואלין לו נשאת ונתת באמונה (שבת לא), ועל ידי זה יכול לקבל כל השפעות וכל הברכות [הן ברוחניות והן בגשמיות], כי על ידי האמונה מושך אצלו כבודו ותברך שמו ואצלו יתברך שמו הוא מקור הברכה.

וכל ההשפעות נמשכו מן ה' אחרונה של שמו הריה ברוך הוא, כמבאר בספרים הקדושים, וכל האותיות של השם שופעים אל האחרונה והאמונה היא עקר חיות השפע, [צדיק באמונתו יחיה (חבוק ב ד), כי בא חבוק והעמידו על אחת כמבאר בסוף מסכת מכות ע"ן שם], ועל ידה יכול השפע להיות קים.

ואנו רואים בעונותינו הרבים שהשפע נתנה אל האפיקורסים שאינם הולכים בדרך התורה, ומפני שלא היה להשפע חיות מדבר שבקדשה, על פן נושאים ונתנים באמונה ואין משקרין וכדומה, ועל ידי זה השפע מתקיים בידם, ואם כן כל שכן שאנשים ההולכים בדרך התורה אם היה נושא ונותן באמונה בכל דבר, שהיה השפע הולך אצלם כרצונו יתברך שמו (פרשת אח"ק):

שפתי צדיקים

בשם רבי מרדכי דב בער מטאמספיל זיע"א

יעסק האדם במלאכתו ולא במלאכת הקדוש ברוך הוא בהכנת מזון ופרנסה

ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו (כב ז). ועוד שמעתי על הפסוק הזה, כמדמני שבשם הרב הגאון הקדוש שניאור זלמן בעל השלחן ערוך והתניא:

דהנה ירוע (ברכות לג.) דהפל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ונמצא לפי זה דכל עניני הפרנסה וכל עניני הצטרפות האדם המה שיכים להקדוש ברוך הוא, אשר הוא נותן לחם לכל בשר וזו ומפרנס ומכלכל לכל הברואים, ומלאכתו של הקדוש ברוך הוא הוא להכין מזון לכל בריותיו אשר ברא.

ובאמת לולא חטא האדם לא היה האדם צריך לעמל כלל להשיג טרפו לחם חקו, כי לא יגרע חלקו מבהמת הארץ אשר הם מתפרנסים שלא בצער, ומכל שכן האדם שהיה לו להתפרנס שלא בצער.

אך מפני חטא האדם נגזר עליו אשר 'בזעת אפך תאכל לחם' (בראשית ג ט), וצריך האדם לעסק בפרנסה כדכתיב (דברים טו יח) 'ויברכתיו בכל אשר תעשה', ולזה צריך האדם לעשות איזה עשייה, אבל

ידי שעוסקים בתורה ותפלה, אבל במה יתקרב בעל הבית, הינו איש פשוט שאינו יודע ללמד, במה יוכל הוא להתקרב אל האלהים לבקש השפעת קדשה.

ואמר הכתוב אם לא שלח ידו במלאכת רעהו – הינו אם נשא ונתן באמונה, וגם לא ירד לאמנות חבירו, ונזהר בכל הדינים שבין אדם לחבירו על פי מצוות התורה, על ידי זה יוכל האדם לקנות שלמות לנפשו ולהתקרב אל האלקים:

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

משא ומתן באמונה חשוב כעסק התורה

אמרנו בגמרא (שבת לא.) כי ליום הדין שואלים את האדם נשאת ונתת באמונה. רצה לומר 'באמונה' כמו שנאמר (משלי ח ל) 'ואהיה אצלו אמוני', שזה קאי על התורה, וכן אמונה היא התורה.

דהנה אף אם האדם מכרח לבקש פרנסתו כל יום ויום ואינו פנוי לעסק בתורה יומם ולילה, בכל זאת אם במשא ומתן עם בני אדם הוא מתנהג על פי התורה שלא להונות ושלא לגזול ושלא ישקר וכדומה, הנה הוא בעסקו במשא ומתן הוא עוסק בתורה. כי צריך לשום לבו אל כל אשר יפנה לבלתי עבר על מצות ה' לעשות קטנה או גדולה שלא בדת וכו'.

וזה ששואלים את האדם, אם אמת כי מכרח היית לעסק במשא ומתן ולבטל מלמוד, אף אם נשאת ונתת באמונה עם דרך התורה, גם זה לתורה יחשב לך, כנ"ל (פרשת חיי שרה):

חמדת דוד

רבי דוד צבי מנייטאדט זיע"א

התחזקות למשא ומתן מתוך דרך אמת ואמונה

כל זמן שאדם סמוך על שלחן אביו או על שלחן חתנו, עקר העבודות שלו הוא יראת שמים ולמוד התורה, אבל בעקר המצות בפעל להיות נושא ונתן באמונה ולהזהר משקרים וכו' אין לו כל כך עבודה.

אבל כשמתחיל לשא ולתן, אז יוכל לקיים רצון השם יתברך בעשייה, להיות נושא ונותן באמונה ולהזהר מגנבה וערמה וכו', ולהשים בטחוננו בה, ומדת הפזרנות בצדקה ועל שאר דברי מצוה כמו שבתות וימים טובים והכנסת אורחים וכו', שזהו עקר קיום המצות בעשייה בפעל, שלזה נתאנה משה רבנו עליו השלום לכנס לארץ ישראל לקיים המצות בפעל.

ובמצוות לשם שמים, וכן להשיא בנותי לתלמידי חכמים, ולכבד את השבת, ולתן צדקות ומעשר וכיוצא בזה.

ובזה מקשר עסקיו בו יתברך. והגם שבא אחר כך הנאות גשמיות, זה רק כמחשבה, והעקר היה במחשבה ודבור, וכן הכל הולך אחר המתחיל, ויש לו על ידי זה עזר וסיוע להיות פונתו לשמים, ושלא תבטל אותו הנהגותיו מדבקותו יתברך. (פרשת משפטים):

מגן דוד

רבי דוד מטאלנא זיע"א

גם הבעלי בתים יכולים לדבק בהו"ה ברוך הוא

ואותם הבעלי בתים שאינם יכולים ללמד, ועוסקים במשא ומתן, גם כן הם מזוהרים לקדש ה' חושים כנ"ל ולזהר שלא לדבר דברים בטלים ושקרים וליצנות ולשון הרע, רק יראה לעסק באמונה ולתן צדקה – ועל ידי זה הם גם כן יכולים לדבק בהו"ה ברוך הוא (פרשת שופטים תמים תהיה):

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א

גם כאשר עוסק בעניני העולם הזה יקים ואהבת את ה' אלקיך

פרשת עבד עברי. איתא בשפת אמת, עבד עברי הרמז על כל איש מישראל, ואיתא 'ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדני' (כא ה) הפונה כלפי מעלה, על אהבת ה'.

וחשבותי שזהו שפפל הכתוב 'אמר יאמר', הרמז לדורות, תמיד לומר אהבתי את אדני, וגם כאשר האדם עוסק בגשמיות, את אשתי ואת בני, גם אז יהיה בזה הבחינה של 'אהבתי את אדני'.

וזה פרוש 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך' (דברים י ה), שאף כשיהיה האדם עוסק בעניני עולם הזה בגשמיות, 'בכל מאדך', גם אז יקים 'ואהבת את ה' אלקיך' (פרשת משפטים תשד"ם):

ילקוט מאורי אור

רבי יעקב ישראל מטשערקאס זיע"א

על ידי משא ומתן באמונה מתקרבים לקב"ה

ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו (כב ז). **התלמידי** חכמים ולומדי תורה יכולים להתקרב אל השם יתברך על

אשר תכף בקומו בבקר מכרח להיות מתהלך בחוץ ובשוקים ורחובות למצא טרף לביתו, וזהו על משענתו, משענת הלחם וכלכלה, ואין ביכלתו לעסק בתורה. ואמר הפתוב, עם כל זה ונקמה המכה, אין עליו ענש חס ושלום, וזהו במסורה ואידך (במדבר ח לא) 'ונקמה האיש', אף באפן רק שבת"ו יתו, אשר כבא יום שבת קדש שאז אסור במשא ומתן יראה להיות זהיר בשמירת שבת קדש ואז יעסק בתורה, וכזה ורפא ירפא את כל מי השבוע הקודם על ידי שמירת שבת כראוי:

לא שלח ידו במלאכת רעהו, הינו במלאכתו של הקדוש ברוך הוא שנקרא רעף ורע אביד' (משלי כו ז) פנ"ל (קובץ ז):

חמרא טבא

רבי אברהם טמחה מבארנוב זיע"א הטרוד במלאכתו כל ימות החל מעלה ומתקן את כל מי השבוע על ידי שמוצל השבת כראוי אם יקום והתהלך בחוץ וכו' (כא ט). יש לומר שרומז לנו על פעלי משא ומתן

פרשת משפטים

כס"ף הוא לשון השתוקקות, כמו יכסף נכספתי (ידיד נפש), פרוש אם בימי הנעורים לא עשה תשובה באש השתוקקות, אזי ויצא"ה חנ"ם בלא מצות. והתשובה הגונה בימי הבגרות רומז לעת הזקנה שהם אחר מי הנערות:

וכי יריבו אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרוף ולא ימות ונפל למשכב, אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקמה המכה רק שבתו יתו ורפא ירפא (כא יח-ט)

מחטף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א יצר הטוב בורח מהחולף אחר עצת יצר הרע

אפשר לרמז על מריבת אדם עם יצר הטוב, דייצר הטוב משתדל עם האדם לקיים מצות עשה ולא תעשה, ויצר הרע מקטרגו ומסית את האדם שלא לקיים שום מצוה.

ופעמים מתפתה האדם ושומע ליצר הרע ומתירשל מלקיים מצות עשה אבל שומר עצמו שלא לעבר על מצות לא תעשה, ויש אדם שעובר על מצות לא תעשה ומקיים מצות עשה, ויש שמקיים הכל, ויש שמבטל הכל. וכששומע אדם ליצר הרע והולך אחר עצתו, יצר הטוב בורח ומתאבל על האדם שהוא עד שיחזור למוטב וישוב אליו, כמו שאמר (ישעיה נז יח) 'ואשלים נחמים לו ולאבליו':

'באבן או באגרוף' הם בטול מ"ע ומל"ת וזה שנאמר וכי יריבו אנשים, הוא האדם עם יצר הטוב, דייצר הטוב אומר לאדם לקיים מצות עשה ולא תעשה, והוא לא רצה לשמע לו, וזהו והכה איש את רעהו, האדם הכה את יצר הטוב. באבן, דהינו שעשה האדם לבו קשה באבן מלקיים מצות

לכן העצה היא, שבשעת תורה ותפלה ישפח רשעו, ויאמר מה דהנה הנה, ומכאן והילך חושבנא, מעתה אני רוצה להיות עבד לה. ואף בעת שיהיה פנוי מעבודה, אז במסתרים תכבה נפשו על עונותיו הרבים, ויחזור אחריהם לבצערם ולתקנם.

וזהו 'יצא לחפשי חנם', מלת 'לחפשי' כולל שני פרושים; לשון חפשי וחרות כמשמעו, וגם לשון חפוש פנ"ל. הפונה, שבעת שיהיה חפשי מעבודות, אז יצא לחפש אחר העונות שפגם נפשו בהם חנם, ויכבה ויתחרט עליהם, אבל לא בשעת עבודה - שצריכה להיות בשמחה וברננה (עמ' קלא):

ויצאה חנם אין כסף (כא יא)

מאמר מרדכי

רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א התשובה האמתית בימי הנעורים הנה חז"ל דרשו (קידושין ד) 'ויצאה חנם' אלו ימי בגרות 'אין כסף' אלו ימי נערות. ונראה לפרש בדבריהם ז"ל, דהנה ידוע אשר עקר התשובה היא שעושה האדם בנערותו עוד בו רשפי שלהבת התלהבות, ואז הוא תשובת המשקל באש השתוקקות נגד מה שהרתית את עצמו באש של היצר הרע, לא כן אם האדם אינו מקיץ עצמו בתרדמתו עד אשר הגיעו ימי רעה - הם ימי הזקנה, ואז תשש כח הסבל ופסקה ממנו אש החמום, ואפלו כשעושה אז תשובה גמורה אינה הגונה שיהיה חטאו נמחק לגמרי.

הרמז בדרשת חז"ל בפסוק

וזהו שרמזו חז"ל ויצאה חנם אלו ימי הבגרות אין כסף אלו ימי נערות,

העקר צריך לבטח בה' שהוא יגמר בעדו לטובה.

והאדם צריך לעסק במלאכתו, דהינו בתורה ועבודה שזה מלאכתו של האדם, כי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, שזה ביד האדם, אבל במלאכתו של הקדוש ברוך הוא דהינו להכין מזון ופרנסה, בזה אל ישלח ידו ואל יתערב בזה, רק מעט מעט לצאת ידי החיוב של 'וברכתך בכל אשר תעשה' ולא יותר, כי זה מלאכתו של הקדוש ברוך הוא. וזה ונקרב בעל הבית אל האלקים אם

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא א)

חלקת יהושע

רבי יחיאל יהושע מביאלא זיע"א הקדשה בענינים גשמיים משפעת הרגש וחיית בענינים רוחניים

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. ברש"י: כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים, ואלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני, אף אלו מסיני. כמו שאיש ישראל מקדש עצמו בדברים הגשמיים, כף מרגיש חיות בתורה ותפלה, וזה ואלה המשפטים, מוסיף על הראשונים, חיות וקדשה, לפניהם, כמו שמתנהג בגשמיות:

שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי חנם (כא ב)

ארון עדות

רבי שרגא יאיר מביאלבדויג זיע"א יחזר בתשובה שלא בשעת עבודת ה' שלא יפגם שמחתו

יצא לחפשי, לשון חפוש, כמו 'בעת' והיא אחפש את ירושלם בנרות' (צפניה א יב). כי הבעל תשובה צריך לחפש ולבדק כל חלקי גופו, לבער מהם כל חמץ וכל שאור שהכניס שם עד עתה. ואולם ידוע שחפוש עונות מביא לידי עצבות.

ובאמת עקר התקון לבעל תשובה שיעבד ויתפלל בשמחה, כמרמז בפסוק כאן: שש שנים יעבד, 'שש' אותיות שש, שיהיה שש בגונים שלו, ויעבד את ה' בשמחה וטוב לבב.

הנשמה הקדושה רחמנא לצלן, ושורה במקומה אל זר.

ועליו אמר איוב (יח ד) 'טרף נפשו באפו', שסטרף אחר אחרת טורפת נפשו ממנו, ומחליפתה לו בנפש טמאה. ועל זה אמרה תורה (תהלים פא י) 'לא יהיה בך אל זר', בך ממש, ואין לך שגמביר סמא"ל ולילי"ת כמו הפעס.

ואפשר דלזה כון שלמה המלך עליו השלום שאמר (קהלת ט ז) 'כי כעס בחיק פסילים גנוח', 'פסילים' הם סמא"ל ולילי"ת, והפעס בהם ימצא מנוחתו, שמתגברים בו וחותפים וטורפים נפשו ממנו, ומחליפים אותה לו בנפש טמאה מצדם, וכמה רעות נמשכים מן הפעס. והנה הפעסנות גימטריא סמא"ל ולילי"ת, לרמוז דעל ידי הפעסנות הם מתגברים, משום שהפעס הוא מדהם ומלאכתם, והכופע מתחבר להם במדתם, לפיכך נעשה חלקו מחלקם.

עקר הקדושה להשמר מהפעס

וזוה שאמר **ואנשי קדש** תהיו לי, דהינו שתתנהגו בקדושה תרה פראוי. ועקר הקדושה הוא שתשמרו עצמכם מן הפעס, לפי שאני נפחתי ככם נשמה קדושה, וצריכים אתם לשמרה כדי שלא יטרפוה החיצונים מכם, והסבה הגדולה שימצאו החיצונים בה כח לטרף אותה מכם הוא הפעס.

וזוהו ובשר בשדה טרפה לא תאכלו, בשדה טרפה עם הכלל גימטריא 'פעסנות'. ועוד, דמקומו נמי הוא מכרח דעל הפעס הוא רומז, דמלת **טרפה** הינו 'טרף נפשו באפו'.

לכלב תשלכו אתו, הנה הכלב מלא ה"י פ"ף למ"ד ב"ת עם האותיות

גימטריא 'הפעסנות', 'הפעסנות' גימטריא סמא"ל ולילי"ת כמו שכתבנו שהיא מדהם, לזה אמר, אתם בני ישראל שאתם קדש, צריכים לשמר קדשתכם ולא תטרפו אותה על ידי הפעסנות, שהפעסנות היא מדהם סמא"ל ולילי"ת הנקראים 'כלבים', והכלב ומלוי גימטריא 'הפעסנות' כמו שכתבנו.

וזוהו לכלב תשלכו, דהינו הפעס השליכו אותו והניחו אותו לכלבים שהוא מדהם וחלקם, ואתם לא תהנו ממנו כי אינו מדהם, דאינו ראוי לכם.

וזוהו נמי פרוש 'פי כעס בחיק פסילים גנוח', כלומר הפעס הוא חלק ומדהם הפסילים שהם סמא"ל ולילי"ת, ושם ראוי לו לנוח פי שם מקומו, אבל בני ישראל הם קדש, ואין הפעס ראוי לנוח בהם, 'כי לא גופו של אדם מראשו ועד רגליו כמו הפעס, שעל ידי הפעס מסתלקת ממנו

וזה נח) שגוזרין למעלה שיתרפא על ידי סם פלוני ועל ידי איש פלוני ביום פלוני, ואם כן איך יכול הרופא להכניס עצמו לרפאות, הלא אינו יודע הסם שנגזר למעלה. אבל אחר ההמתקה והפדיון אז יכול לרפאות.

כי מה שצריך שיתרפא דיקא על ידי סם פלוני ואיש פלוני, הוא מחמת מדת הדין, שפסי מדת הדין נגזר, שימשך החולאת עד אותו הזמן ויום פלוני, ועל כן נגזר שלא יוכל להתרפאות כי אם על ידי סבות אלו, דהינו סם פלוני ואיש פלוני, כדי שימשך החולאת עד יום פלוני, כי פסי הזמן שצריך שימשך החולאת, כך גוזרין הסבות לרפואתו, כדי שלא יוכל להתרפאות עד שינדמנו יחד סבות אלו: סם פלוני ואיש פלוני, באופן שלא יהיה לו רפואה כי אם ביום פלוני.

אבל כשעושין פדיון וממתיקין הדין, ואזי נתבטל הגזרה, אזי קדם שגוזרין דין אחר, כי כשנמתק דין זה אזי גוזרין דין אחר, ובין כך ובין כך, דהינו אחר המתקת הדין הראשון קדם שגוזרין דין אחר, אזי יכול הרופא לרפאות החולה על ידי סמים, כי אזי אין דין, ואזי יוכל להתרפאות על ידי איזה סם שיהיה, כי אין צריך דיקא סם פלוני וכו' מאחר שאין דין פנ"ל.

נמצא שאי אפשר לרופא לרפאות כי אם על ידי פדיון, שצריכין לעשות פדיון תחלה להמתיק הדין, ואז דיקא יש רשות לרופא לרפאות פנ"ל.

וזוהו ורפא ירפא (עם שתי תביות) מספר 'פדיון נפש'. כי עקר הרפואה על ידי פדיון דיקא, על ידי שממתיקין הדין. וזה שאמרו רז"ל (ברכות ט) 'מכאן שנתנה תורה רשות לרופא לרפאות'. 'מכאן' דיקא, הינו אחר הפדיון, אז דיקא יש לו רשות להרפא לרפאות, כי קדם הפדיון אין רשות להרפא לרפאות, כי צריך להתרפאות על ידי סם פלוני וכו' פנ"ל. רק אחר הפדיון וההמתקה אז יש לו רשות לרפאות פנ"ל (ח"ב תורה א):

ואנשי קדש תהיו לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשלכו אתו (כב ל)

מחשף הלגן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א
הכועס נעשה חלקו של הס"מ
אפשר לרמוז על הפעס דחמור מאד, כמו שהאר"י בזהר הקדוש (ח"ב קפב.) עליו, דאמר שם דאין לך דבר שמשמא כל גופו של אדם מראשו ועד רגליו כמו הפעס, שעל ידי הפעס מסתלקת ממנו

עשה, וכיון שעשה האדם לבו קשה באבן, אז הוי פנוטל אבן ומכה בה ליצר הטוב. או באגרה, מירי שעובר על מצות לא תעשה, שגורף האסור במגרפה ואוכלו, אגרי גימטריא 'זה האסור', גורף האסור ואוכלו ועובר על מצות לא תעשה. אי נמי, באבן רומז למצות לא תעשה, דמלת אבן במלוי אל"ף ב"ת נו"ן סופי תבות המלוי עם שלש אותיות אבן גימטריא 'לכטל שס"ה לאוין', דיצר הרע מקשה לבו ונעשה חצוף ואינו מתבייש לעבר על מצות לא תעשה, באגרוף מלא וא"ו עם הכולל גימטריא ה"ם רמ"ח, שגורפו יצר הרע וגוררו מלקים מצות עשה.

ומה שעשה יצר הרע לאדם הנה אבן או אגרי, בהם הכה האדם הנה ליצר הטוב שהוא רעהו, אבל לא מפת מות, רק ברח יצר הטוב ונתרחק מן האדם הנה, ודומה כמו שנפל למשכב, דכל עוד שלא מת האדם, יצר הטוב מצפה ומקנה שמא יחזר בו וישוב גם הוא למקומו כבראשונה, משום הכי קרי ביצר הטוב לא מת רק נפל למשכב.

תקון נגד הימים שנתבטל מיצר הטוב

והתקון לזה הוא אם יקום והתהלך בחוץ, דהינו אם יחזר זה האדם בתשובה, ועל ידי תשובתו יקום יצר הטוב והתהלך בחוץ, וזהו על משענתו, היא התשובה שעשה זה האדם המכה, אז ונקה המכה, שהרי עשה תשובה עד שחזר לו יצר הטוב. רק שבתו יתו, דהינו יעשה תקון כנגד הימים שנתבטל יצר הטוב וברח מעליו, ורפא ירפא, ישתדל האדם הנה לרפאות לעצמו רפואת הגוף ורפואת הנפש:

ורפא ירפא (כא יט)

לקוטי מוהר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

רק לאחר שעושין פדיון נפש יש לרופא רשות לרפאות

באמת אחר ההמתקה והפדיון, אז דיקא טוב לרפאות החולה על ידי רפואות, כי אזי דיקא אחר הפדיון וההמתקה יש רשות לרופא לרפאות.

כי הנה באמת, איך יכול הרופא לחגור מתניו לרפאות החולה על ידי רפואות וסמים, הלא אינו יודע הסם הצריך לרפאות אותו החולה, כי יש סמים הרבה שהם מסגלים לרפואות החולאת, אך פודאי החולה אינו יכול להתרפא כי אם על ידי סם פלוני המיוחד לרפואתו, כפי שנגזר למעלה.

כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (עבודה

ואל משה אמר עלה אל ה' אתה ואהרן וגו' והשתחויתם מרחק (כד א)

מבשר טוב

רבי בן ציון מביאלא זיע"א
אף הרחוק במעלתו יכול להשתנות בעבודת הצדיקים

ולכאורה יש לדקדק בלשון הפסוק, שיתר תבת 'מרחוק', ומדוע לא די שיכתב שישתחוו לפניו, מה באה תוספת הרחוק הוא ללמד, וצריך באור. גלמוד מכאן לדין, דאף אדם שנתרחק מאד מעבודת השם ותברך, והוא עומד 'מרחוק' בלשון הפסוק, ואינו בעליה וקרבה דרגת הצדיקים, אף על פי כן יש לו מצוה ועבודה בהשתחויתו ממקומו ומרחוקו ועל ידי עבודתו זו שמתבטל לגמרי להשם ותברך ומקיים מצותיו לפי מצבו, בזה הוא מגיע לקרבת האלקים שזכו לו משה ואהרן והצדיקים בהיותם קרובים להשם ותברך על פי מעלתם.

והינו, כשם שעבודת הצדיקים שמוסרים נפשם בכל הפחות לעבודת אלקים גדולה ונעלה עד מאד, כמו כן ממש גדולה ונפלאה היא עבודת האדם הקטן שדרכו רחוקה מעבודת השם ותברך ובהתבטלותו והשתחויתו לרבונו של עולם בפעלה קטנה מצדו, שנעשית לשם שמים ובכל פחו גורם נחת רוח גדול בעבודת הצדיקים:

ויעזו כל העם קול אחד ויאמרו וגו' (כד ג)

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א
עצה כיצד יוכל בקלות לשבר את כל תאוות עולם הזה

ויעזו כל העם קול אחד ויאמרו וגו'. וירצה עוד קו"ל אח"ד. על פי אשר פרשנו ברמז הפתוב 'יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד' (בראשית א ט), כל התענוגים הם מיסוד המים, כי המים מצמיחים כל מיני תענוג.

והנה בטבע איש הישראלי למות על קדשת השם כשרוצין להעבירו על הדת חלילה, והוא הקבלה לכל איש הישראלי בקריאת שמע בתבת אח"ד בכל יום.

והנה כשמעלה האדם על לבו איך הוא מוכן ומזומן למות על דבר כבוד שמו לבלתי לכפר בקדשתו ותברך, אזי בנקל לו לפרש מפל תענוגי עולם הזה אשר נפשו מתאוה, כי דמה בנפשו הלא שבירת זאת התאוה והתענוג, קלות ביותר מיסורי מיתה רחמנא לצלן.

וזהו שנאמר 'יקוו המים מתחת השמים' – כל התענוגים שאי אפשר (ואולי שצ"ל: שאפשר) להיות תחת כל השמים, יקוו – אל מקום אחד – הינו למסירות נפש באח"ד – אזי יהיה בנקל.

ולפי זה גם בכאן אמר, כשרצו לקבל כל התורה, אזי התניעצו למסור נפשו בענית אח"ד, וזה דבר טבעי להם ירשה מאברהם אבינו. וזהו ויעזו כל העם קול אחד (נמחק ב' תבות) בנחת ובנקל כל הדברים וכו', והבן:

וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עלת גו' ויבחי שאלמים לה' גו' ויקח משה חצי הדם וישם באגנות וחצי הדם זרק על המזבחה, ויקח ספר הברית ויקרא גו' ויקח משה את הדם ויזרק על העם ויאמר הנה דם הברית אשר פרת ה' עמכם גו' (כד ה-ח)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

חלקת הדם לשתי חצאין כמו ברית ברית בין הבתרים

בפרוש רש"י על תבת 'באגנות': שתי אגנות, אחד לחצי דם עולה ואחד לחצי דם שלמים להזות אותם על העם, ומכאן למדו רבותינו שנוכסו אבותינו לברית במילה וטבילה והזאת דמים שאין הזאה בלא טבילה.

ומכאן במפרשי התורה 'שנחלק לשני חצאין, שכן דרך כורת ברית שנאמר העגל אשר פרתו לשנים ויעברו בין בתרי' (תקוני. ועל דרך זה ברי"ב בכור שור. תוס' הרר זקנים. ועוד).

וענין זה כבר מפרש בפרוש רש"י לעיל (גבי ברית בין הבתרים) על הפסוק ויכתר אתם – 'חלק כל אחד לשני חלקים. לפי שהיה כורת ברית עמו כו' ודרך כורת ברית לחלק בהמה ולעבר בין בתריה כמה שנאמר להלן העברים בין בתרי העגל, וכיון שזוהי 'דרך כורת ברית' (גם בברית עם הקדוש ברוך הוא), ודאי שגם הברית דפרשתנו היתה באפן כזה. וזהו פנות רש"י כאן, שהקניסה לברית היתה על ידי הזאת דמים, כיון שהיתה באפן של חלקת הדם לב' חצאין.

הזאת שני חלקי הדם - פעלה דומה להעברה בין שני הבתרים

ויש לענין בנדון דידן, היכן היתה פעלה בדומה להעברה בין שני הבתרים? יש לומר, שזה שמשה הזו את שני חלקי דם הברית (חצי של עולה וחצי של שלמים) על בני ישראל, שעל ידי זה נתאחדו שני סוגי הדם, הרי זה בדומה להעברה בין שני הבתרים.

חדוש הברית בין הקדוש ברוך הוא לבני ישראל על הברית שפרת עם

אברהם בברית בין הבתרים

והנה על פי באור זה מוכן, שה'אחדות' שעל ידי ברית זו היא אחדות חזקה ומעלה יותר מה'אחדות' שעל ידי חלקת בהמה והעברה בין שני הבתרים, שהרי שם נשארים הבתרים מחלקים כל אחד בפני עצמו, אלא שעוברים בין שני הבתרים, ואלו כאן נתעברו ונתאחדו שני חלקי הדם. ויש לומר שבה יש רמז גם להחדוש שבברית זו בין הקדוש ברוך הוא לבני ישראל על הברית שפרת עם אברהם בברית בין הבתרים:

במתן תורה נתן הכח שבני ישראל יגיעו לאחדות גמורה עם הבורא, וכמו שנתבאר בארצה בלקוטי שיחות חלק לו ע' 97 ואילך] שתכלית העליה בהפרת והרגשת הבטול שהיו נכראים יכולים להגיע אליה לפני מתן תורה, היא דרגת הבטול ד'מרפכה' (כמאמר חז"ל (ב"ר מזו 1) 'האבות הן הן המרכבה'), שאף שמרפכה בטלה לגמרי לרצון הרוכב, מפל מקום יש כאן שני דברים, הרוכב והמרפכה הבטלה אליו; מה שאין פן על ידי נתינת התורה, שאורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד (וזהר ח"ג עג), נתן הכח להתאחד עם הקדוש ברוך הוא בתכלית היחוד.

ועל פי זה יש לכאור הרמז בכך שבברית בין הבתרים היתה על ידי חלקת בהמה ואלו הברית כאן היתה על ידי 'הזאת דמים' – כי כאן נתחדש הבטול בעצם מציאיותם וחייתם של ישראל, בדם שלהם, שנעשים כולא חד עם קודשא בריך הוא (חלק לו ע' 118 ואילך):

ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו (כד א)

מאמר מרדכי

רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א

כשהאדם מבלה זמנו בדברים גשמיים הרי הוא שולח יד בפקדון

הנה ידוע אשר האדם נכרא רק לעבודת השם ותברך כל הימים, וכשהוא מבלה איזה זמן בדברים גשמיים אזי הוא נכרא שולח יד בפקדון, הינו הנשמה הקדושה. אבל הצדיק האמתי אשר מקור מחצב נשמתו הוא מעולם האצילות אפלו בעת עסקו בדברים גשמיים, מתחשבתו מחשבת הקדש דבוק למעלה ועבודתו תמה לשם שמים.

וזהו ואל אצילי בני ישראל, הינו אותם שמתחצב נשמתן מעולם האצילות, לא שלח ידו, הוא אינו בכלל שליחת יד אפלו בעת עסקו בדברים גשמיים, כי ויחזו את האלקים, שהם דבוקים בהשם ותברך אפלו כשיאכלו וישתו:

ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו (כד יא)

דברי אלימלך

רבי אלימלך מגורדזיסק זיע"א

המתקת הדינים על ידי סעודת מצוה

מספר מהקדוש האלוקי רבי פנחס מקארין, ש'מל תינוק אחד ולא היה יכול לעצור הדם, ונודמן פתאום שבא הקדוש האלקי רבי זוסקא מאניפאלי וצ"ל, ואמר למהר להכין סעודה ולישב לאכל ולשתות, ואמר פי פתיב ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו, הינו פאשר ראו בחינת 'אלהים' מדת הדין שולט, אזי ויאכלו וישתו, בזה ממתיקין הדין, והנה בן היה שפצה היו ממתיקין הדין ונעצר הדם (אסרו חג של פסח):

ומראה כבוד ה' כאש אוכלת (כד יז)

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

כשיש לאדם חשק בעבודת הבורא זה הוכחה שהשם יתברך יש לו תענוג מעבודתו

דהנה האדם בעבודתו להשם יתברך בתורה ובמצוות מביא תענוג גדול למעלה, וכשאדם רוצה לידע אם השם יתברך יש לו תענוג מעבודתו, הבחינה הוא על זה אם אדם רואה שלבו בוער כאש ומתלהב תמיד לעבד אותו, ויש לו חשק ורצון בעבודת הבורא, אז בודאי מוכח שהשם יתברך יש לו תענוג מעבודתו, ולכך מסיעין לו מן השמים ושולחין לו מחשבות קדושות לתוף לבו.

ולזה אמר ומראה כבוד ה' בו, שהסימן כשירצה אדם לידע אם רואה כבוד ה' והקדוש ברוך הוא נהנה ממנו, ולזה **כאש אוכלת** אם לבו בוער כאש, וקל להבין:

חדש אדר

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוזניץ זיע"א

הארת הפורים מתחילה בראש חמש ומתבטרת ב"א לחדש

איתא במשנה (מגילה ב.) מגלה נקראת ב"א ב"ב ב"ג וכו'. יש לומר בפרוש המשנה, כי משנכנס אדר מרבין בשמחה (תענית טו.), ומתחיל להופיע אור מרדכי, לכן אמרו 'מגלה נקראת באחד עשר', פרוש שהאור נגלה כל אחד עשר יום, מראש חמש עד יום אחד עשר שיוצא בבהירות ורשאי לקרות בו המגלה לבני כפרים:

דברי אמת

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א

הרוצה שיתקבלו תפלותיו יתפלל על כך בראש חמש אדר

הרוצה שיתקומו נכסיו (ביצה טו.) - שיקבלו תפלותיו, 'ישע בהן אדר' - פרוש יתפלל על זה בראש חמש אדר אז יפלה את תפלתו, שנאמר (תהלים צג ד) 'אדיר במרום' - הוא תפלה העומד ברומו של עולם, 'ה' - נעשה רחמים (פרשת תרומה):

באר משה

רבי משה אליקים בריעה מקוזניץ זיע"א

'משנכנס אדר' - כאשר משכיל האדם להתגבר ולהקנס לתוך הקדשה, 'מרבין בשמחה' - משפיעים לו שמחה ושמחה קדש משמים | משל נאה

משנכנס אדר מרבין בשמחה (תענית טו.). יש לפרש על פי הדיע דעקר העבודת יש לו להאדם עבודה רבה ועצומה עד שיכנס לפנים וכזא להתדבק בהבורא ברוך הוא באמת כנודע, שכשיתחיל האדם בעבודתו יתברך עומדים עליו בטוילים הרבה

לעכבו ולמנעו מעבודתו יתברך, והוא מכרח להתאמץ ולהתגבר בכל עז כחו שלא לתת דעתו עליהם כלל, ויעמד בעבודתו ובאמונת לבו זמן הרבה עד שיכנס פנימה ויעלה מעלה לרבות הבורא ברוך הוא בשלמות.

אבל כשכבר נכנס לפנימיות העבודת להיות דר ושורה עם הבורא יתברך שמו אז יתרבה ויתגדל בכל יום יותר ויותר בגדל השמחה הנשפעת עליו מפרום ויעלה מעלה מעלה וממדרגה למדרגה עד אין סוף.

ונקח משל וראיה ממלך בשר ודם, שכשהאדם ירצה לבוא אל מלך פנימה ולחצר המלך הפנימיות, בודאי שיש שומרים הרבה השומרים על הפתחים בכמה וכמה בתים וחדרים לפני הקיטון וחדר הפנימי ששם המלך בעצמו יושב, ויש לו להאדם עבודה גדולה לפנים ולשחרר כל השומרים שיניחוהו לבוא עד לפני המלך.

ומי שיש לו שכל יוכל לתת עצות לנפשו נגד כל השומרים לפיכך בדברים או לשחרר בממון או באיזה פעלה שישער בעצמו, עד שיניחוהו לעבר דרך כל הבתים והחדרים עד בואו לחדר הפנימי שהמלך בעצמו יושב בו, ואז ישאל מהמלך בעצמו כל צרכיו ומבקשו, ובודאי באור פני מלך חיים וימלא שאלתו ובקשתו. ככה באלף אלפי אלפים הבדלות בנמשל ומוכן ממילא, כי מלכותא דארעא פנין מלכותא דרקיע.

וזהו משנכנס 'אדר', אותיות אל"ף ד"ר, דהינו כשכבר נכנס האדם לפנימיות העבודה ולרבות הגמור בו יתברך להיות אלופו של עולם דר ושורה אתו, אז מרבין בשמחה - מרבין לו מפרום גדל השמחה ומשפיעין לו מלמעלה אתערותא דלעילא בגדל האהבה והתשוקה וההתלהבות להתרבות ולהתגדל האדם ההוא בכל פעם יותר ויותר ויעלה ויגדל בכל יום ממעלה למעלה וממדרגה למדרגה עד אין סוף, אמן בן יהי רצון, והבן:

אוצרות גאוני הדורות

לבו מה שאמרו חכמינו ז"ל (סוכה נב.) לעתיד מביא הקב"ה היצר הרע ושוחטו, לרשעים נדמה להם כחוט השערה ויהיו בוכים ואומרים איך לא יכלנו לכבש חוט השערה. ומזה יבין כל אדם להתקומם נגד יצרו.

וזה שנאמר וכי יזד איש על רעהו להרגו, רצה לומר פאשר יקום ויתעורר האדם על יצרו אשר הוא רעהו להרגו, אז עצתי מעם מזבחי ממה שאני אצבח אותו לעתיד,

שפתוב (קהלת י ב) 'לב חכם לימינו ולב פסיל לשמאלו', וכן כתב רש"י פרשת וירא על פסוק (בראשית יח ה) 'וסעדו לבכם' שיש לאדם שני לבבות, וזה 'ולבי' רצה לומר היצר הרע, 'חלל בקרבי' פי המיתו ונעשה חלל.

והנה יש בכח כל אדם לטבח טבח היצר הרע ולהכין לכבוד הבורא יתברך שמו, רק האדם חושב בדעתו דאי אפשר ללחם עם המלאך ולהמיתו, ולכן ישים על

וכי יזד איש על רעהו להרגו בערמה מעם מזבחי תקחנו למות (כא יד)

תורת משה נתן

רבי משה נתן נטע יונגרייז צ"ל

עצת ההתגברות על היצר הרע מכח זביחתו לעתיד לבוא

ונראה לפרש בדרך רמז, דדוד המלך ע"ה אמר (תהלים קט כב) 'ולבי חלל בקרבי', ופרושו דהיצר הרע גם בן נקרא לב, כמו

אם טרף יטרף יבאהו עד הטרפה לא ישלם (כב יב)

ידות אפרים

רבי אפרים פישל פלדמן זצ"ל

הבטחון בה - הסגלה הגדולה לפרנסה

בדרך רמז, והסגלה היותר גדולה לפרנסה הוא הבטחון בה' יתברך שמו, וכן אמרו ז"ל (ש"ע או"ח סי' א ס"ה) לומר פרשת המן בכל יום ויזכר אשר השי"ת הזמין לנו צרכינו במדבר בלי עמל ויגיעה, ובהו יבוא לבטחון אמתי, ואז מבטח שלא יחסר מזונותיו.

וזהו שאמר **אם טרף**, והתורה הקדושה נהנה בלי נקדות ויהא מלשון טרף בסגול על דרך (תהלים קיא ה) 'טרף נתן ליראיו', וזה 'אם טרף' הינו מזונותיו, 'טרף שנמסר טרפו לחיצונים ר"ל ולא יוכל להשיבם, אמר הסגלה לזה, יבאהו עד' הינו הבטחון שרומז בתבות 'עד' שעולה כמנין 'בטחון', אם יתחזק בבטחון בה' יתברך שמו יבואו חזרה מזונותיו, כי מן השמים משפיעים לכל אדם טרפו ומזונו, אף על ידי עונותיו נטרפין מאתו, ועל ידי הבטחון יחזרו לו לחמו.

כל אלמנה ויתום לא תענוו. אם ענה תענה אתו כי אם צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו. וחרה אפי והרגתי אתכם בחרב וגו'. אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנשה לא תשימונו עליו נשד. אם חבל תחבל שלמת רעד עד בא השמש תשיבנו לו. כי היא כסותו לבדה היא שמלתו לערו במה ישכב והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני (כב-כא)

נמוקי חמש לרבנו ישעיה

רבי ישעיה הזקן טארני זצ"ל

החלוק בין המענה אלמנה ויתום לממשכן

יש לדקדק, מדוע לגבי המענה אלמנה ויתום כתוב "כי אם צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו וחרה אפי והרגתי אתכם" וגו', ואלו לגבי הממשכן כתוב "והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני". **יש** לומר, כי אסור חמור לענות אלמנה ויתום מפנין שאין להם עזרה ודמעתם מצויה, ולכן גם העניש כנגד חמור, מה שאין בן האסור שלא להחזיר את הממשכן בליה, מפנין שכל מה שהמלוה קבל משכון הוא מחמת שעשה מצוה שהלוה ללוה, וכשאינו מחזיר את הממשכון אין בכך חרון אף גדול כל כך.

כופר בכך שה' רואה את מעשי בני האדם, וסובר שה' לא רואה אותו שהוא גונב, ולכן חיבתו התורה בתשלומי ארבעה וחמשה.

מעטה יובן, שהסבה שהתורה חיבה את הגנב לשלם חמשה בקר, משום שהגונב כופר במציאות ה', ובהו כופר בחמשה חמשי תורה, וכנגדם הוא חיב לשלם חמשה בקר, ומה שהתורה כתבה "בקר" ולא 'שורים', הוא מפני שאצל אברהם נאמר "ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ויתן אל הנער וימחה לעשות אתו" (בראשית יח ז), שאברהם רץ לעשות חסד עם הזולת ונתן מהבקר שלו לאחרים, והגנב הזה לא רק שאינו לומד ממעשיו של אברהם, אלא עושה להפך וגונב בקר מאחרים, לכן אמרה התורה "חמשה בקר ישלם". (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

כי תצא אש ומצאה קצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם המבער את הבערה (כב ה)

פני דוד

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל - החיד"א

גדל ענש המחלקת

אפשר לרמז תוכחת מוסר על המחלקת, כי הן פעולן מהמחלקת נזק גדול בא, או שח"ו יהיה סבה לפטירת צדיק, או אבוד ממון או אבוד למוד.

וזה שאמר **כי תצא אש** כפאשר יתעורר מחלקת ויתחיל התחלה לבד, תכף מזדמנים פתות הסטרא אחרא ודאי, וזהו ומצאה קצים, ועל ידי זה ונאכל גדיש גורם מיתת צדיקים כמו שאמרו ז"ל על פסוק זה בכבא קמא (ס). או הקמה רמז לממון, על דרך (דברים יא ח) 'ואת כל היתום, שעל ידי המחלקת יהיה הפסד ממון מפמה אנפי. או השדה שהיא פנוי לתלמוד כמו שאמרו ז"ל, שיתבטל התלמוד בשדה אשר ברכו ה'.

והגם כי כל זה נמשך אחר כך ממילא, לא תימא דמי שהתחיל במחלקת אין בו עון על כל הנמשך כי הוא לא שער בהזקות הללו ונתנה ליה כאנס, לזה אמר **שלם ישלם המבער את הבערה**, כי אנו יש לנו דין שומר, ותחלתו בפשיעה וסופו באנס חיב, וזה כפל **שלם ישלם** הן על רע מעלליו, והן על הנמשך, ורמנא לצלן.

מזה תקחנו למות ואל תפחד כלל, כי יכול תוכל לו.

אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה המכה (כא יט)

זכרון יצחק

רבי יצחק הובנלרנטר זצ"ל

רפואת החולה בזכות הטבת מעשיו

יש לדקדק על מאמר 'משענתו' בו' הנוספת, והיה לו למימר 'על משענתו'. ונראה על פי מה שאמרו חז"ל בשבת (לב), אדם יוצא לשוק כו', עלה למטה ונפל כו', אם יש לו פרקליטין גדולים נצול כו', ואלו הן פרקליטין גדולים של אדם תשובה ומעשים טובים כו', עין שם. נמצא דמי שנתרפא מחליו, ידוע דתשובה ומעשים טובים הן המה היו בעזרו לחבש חליו. וזה שרמז הפתוב פה ואמר **אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו**, והינו מה שקם מחליו היה מסבת המשענת של עצמו של הנופל, והמה המעשים טובים שהיו בסערו.

כי יגנב איש שור או שיה וטבחו או מכרו חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השיה (כא לו)

אשל אברהם

רבי אברהם טוביאינה זצ"ל

אברהם מחיב את הגנב תשלומי חמשה

יש לשאל, מדוע התורה חיבה את הגונב שור לשלם דוקא חמשה בקר. ועוד יש לדקדק, מדוע פתוב "חמשה בקר ישלם תחת השור" ולא פתוב "חמשה שורים ישלם תחת השור".

ויובן, בהקדים את הגמ' ב"ק (טו), 'שאלו תלמידיו את רבן יוחנן בן זכאי, מפני מה החמירה תורה בגנב (שמשלם ארבעה וחמשה) יותר מגזולן (שאינו משלם ארבעה וחמשה). אמר להם, זה (הגזולן) השוה כבוד עבד לכבוד קונו, וזה (הגנב) לא השוה כבוד עבד לכבוד קונו (שהרי חשש והתחבא מהבעלים ולא חשש מה' שרואהו), כפיכול, עשה עין של מטה (לשון סיני נהור כלפי ה') כאלו אינה רואה ואין של מטה כאלו אינה שומעת'. פרוש, הגזולן שגזול בפרהסיא, אינו כופר במציאות ה', אלא שאינו חושש מכף שה' רואהו, ואם בן יש בידו רק עוון גזלה, ולכן לא קנסה אותו התורה בתשלומי ארבעה וחמשה, מה שאין בן הגנב, שמלבד מה שעבר על הזקרת התורה שלא לגנב, עוד

פסוק כג) דחשיב ששה אמות, עין שם, ועין בפרוש רש"י ז"ל.

ופרש [רבנו] פך, דעל הגויים אשר היו ידועים ונראים הנה המלאך עושה בהם מכות מות ואבדון, אכל הצרעה הנה צריך לאותם הנסתרים במערות וכדו' וכמו שכתוב בפרשת עקב (דברים י ז-ט): 'המסת הגדלת אשר ראו עיניך וכו', בן יעשה ה' אלקיך לכל העמים וכו', וגם את הצרעה ישלח ה' אלקיך כס עד אבד הנשארם והנסתרים מפניך, עליהם בא הצרעה ועושה בהם מפלות גדולות, עד שבעל כרחם יצאו מהמערות, ואז היו בני ישראל הורגים אותם, על בן מאלו הנסתרים לא היו אלא שלשה אמות.

סגלת הדמעות

שני לוחות הברית

רבי ישעיה הלוי זצ"ל

קבלת התפלה בכח הדמעות

מלאכתך ודמעת לא תאחר (כב כח). כתב הרב רבי מנחם הכהן (ספר טעמי מצות, לא תעשין מא): פלל הגדול שהבקשה והתפלה והודוי כשהם בדמע, לא תאחר להפיק רצון, שברית ברוחה היא ששערי דמעה לא ננעלו (ברכות לב:), לך מלאכתך ודמעת לא תאחר, עכ"ל.

שיפתי פהן

רבי מרדכי הכהן זצ"ל

טהרת העונות

מלאכתך ודמעת לא תאחר. יש אומרים שתלאה עצמך ותרה בתורה בבכי ותוריד דמעות שעור מחוי העונות, שהעונות נקראים אבנים שנוכשל בהם, ועליהם אמר (איוב יד ט) 'אבנים שחקו מים', אבני נגף שחקו מים הם מימי העין שהן הדמעות, לא תאחר עד זמן הזקנה, כי אולי לא יהיה בהם שעור למחות.

מגלה צפונות

רבי אליהו הכהן האייתמרי זצ"ל

סגלת הדמעות לפרנסה טובה

ובדרך רמז מלאכתך ודמעת לא תאחר, כלומר כדי שיבא מלאכתך שתתמלא ביתך מכל טוב, ודמעת לא תאחר כי שערי דמעה לא ננעלו, ובהתחננות לפני הקב"ה בדמעות שליש ימלא אותך מכל טוב.

לא תהיה משפלה ועקרה בארצך את מספר ימיך אמלא (כג כח)

קרבן אהרן

רבי אהרן מויעטי זצ"ל

הבטחת ה' להאריך את שנותיהם של הנפלים מאוצרו הטוב

פרש רש"י, "משפלה", 'מפלת נפלים'. יש לפרש את הפסוק, בהקדים את המובא בילק"ש (בראשית רמז מא) על הפסוק "זה ספר תולדת אדם" (בראשית ה, א), 'העביר (ה) לפניו (לפני אדם הראשון), כל הדורות, הראהו דוד, חיים וקיומן לו שלוש שעות, אמר לפניו, רבוננו של עולם לא תהא תקנה לזה, אמר, פך עלתה במחשבה לפני, אמר לו, כמה שני חיי, אמר לו אלף שנים, אמר לו, יש מתנה בקיץ, אמר לו, הן, אמר לו, שבעים שנים משנותי יהיו למזל זה, מה עשה אדם? הביא את השטר, וכתב עליו שטר מתנה, וחתם עליו הקב"ה, ומטטרון, ואדם, אמר אדם, רבוננו של עולם, יפיות זו מלכות, וזמירות הללו נתונות לו במתנה שבעים שנה, שיחיה ויהא מזמר לפניך, וזהו שאמר הכתוב, "הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי" (תהלים מ, ח). נמצא, שדוד היה צריך להיות נפל, ולמות אחר שלוש שעות מזמן לדתו, וכדי שיוכל לחיות, הצריך אדם הראשון למסור לו שנים מחייו.

מעתה יובן, ה' מבטיח לעם ישראל שאם הם יעשו את רצונו, גם מי שנגזר עליו להיות נפל, יאריך לו את שנותיו, וזהו שכתוב "לא תהיה משפלה", כלומר, גם מי שנגזר עליו להיות נפל, ה' יאריך את שנותיו, ואם אתה חושש שה' יקח שנים מאנשים אחרים כדי להאריך את שנות הנפל, כמו שלקח מהאדם הראשון ונתן לדוד, לכן כתוב "את מספר ימיך אמלא", שה' לא ימעט את שנותיהם כדי לתת לנפלים, אלא יתן להם שנים מאוצרו הטוב. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ושלחתי את הצרעה לפניך וגרשה את החוי את הכנעני ואת החתי מלפניך (כג כח)

חדושי מהרי"ל דיסקין

רבי משה יהושע יהודה ליב דיסקין זצ"ל

ביאת הצרעה על האמות שהסתרו במערות

חשב פאן רק שלשה אמות והם החוי, והכנעני והחתי, ולא כמו לעיל

עוד יש לומר, שפרוש הפסוק 'והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני' נאמר על ממשפון שהחזיר את המשכון בערב, ובא הכתוב לומר, שבזכות המצוה הזו, כאשר יתפלל לה, ה' ישמע תפלתו, ופרוש "יצעק אלי" הינו יתפלל אלי, "ושמעתי כי חנון אני" הינו לשון חנינה שאקבל את תפלתו, ומכרח לפרש פן, שאם לא נפרש לטובה, מה שיד לומר על ענש לשון חנינה. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

אם חבל תחבל שלמת רעד עד בא השמש תשיבנו לו כי הוא כסותו לבדה הוא שמלתו לערו במה ישכב (כב כה-כז)

בין שמועה

רבי אלעזר לעוו זצ"ל

מחילה בכל לילה למי שחטא כנגדו

נראה לי בדרך מליצה, דהנה נודע דהמלבין את פני חברו נוטלים ממנו כל זכיותיו ונותנים להנעלב, ואמנם כל מדה נכונה שבכל לילה קדם שילף לשכב יאמר שרי ליה מרא למאן דמצער לי, וימחל למי שחטא כנגדו.

והנה ידוע דלבושי הנשמה המה התורה והמצות, וזה שאמר **אם חבל תחבל שלמת רעד**, הינו הזכיות של רעד, **עד בא השמש תשיבנו לו**, כלומר שתמחל לו תכף באותו יום.

ואמר, כי היא כסותה לבדה כלומר כסות הנשמה, כי אין להנשמה כסות רק המעשים טובים, ואמר עוד היא שמלתו לערו כלומר לגופו, המה בגדי יקר וכבוד, והמה לו למגן ומחסה מכל פגעים רעים, **במה ישכב רצה לומר זה אשר חטא נגדך במה ישכב אם לא תמחל לו בו ביום**.

חתן סופר

רבי שמואל ארנפלד זצ"ל

עשית תשובה באותו יום שחטא

על דרך הרמז אמרתי לפי מה שכתב האר"י ז"ל על הפסוק (דברים כא כג) 'לא תלין נבלתו על העץ, דהינו שאם עבר אדם עברה חס ושלום יעשה תשובה באותו היום. וזהו **אם חבל תחבל שלמת רעד**, רע - הנשמה, והשלמה - הגוף, וכל אבר יש לו חיות ממצוה ידועה, ואם עובר עברה חס ושלום הוא חובל בשלמת הנשמה, **עד בא השמש תשיבנו לו** דהינו שבאותו יום עד בא השמש ישוב בתשובה.

אָלאַ תַּכַּף וּמִידָּהּ הֵם מִתְקַבְּלִים לְפָנָיו יִתְפַּרֵּץ.

לקוטי צבי

רבי צבי הירש הכהן זצ"ל

סגלת הדמעות לבנים טובים

ויש לפרש בדרך הרמז בס"ד על פי שפכתבו בספרים הקדושים דעגן מלאאתך רמז על הבנים, וכדכתיב המלאה מן הזרע [וכו'], ואפשר הפונה מלאאתך וכהנ"ל כעגן המלאה מן הזרע שיזכה לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ומצות לשמה, הסגלה לזה ודמעה לא תאחר דמעות עינו, ושערי דמעות לא ננעלו, ואז תזכה בכור בניד תתן לי, שיהיה קדש לה.

(ע"ז יט.) 'אשרי איש' (תהלים קיב א), בעודו איש, רצה לומר עדין בתקף יצר הרע, ואפלו הכי חוזר בתשובה אשריו, ואף על פי שהקב"ה מקבל התשובה אפלו בעת המיתה, עם כל זה התשובה המעלה בעודו קטן, כי היא מתקבלת יותר, ומקומו בעולם הבא יותר ממי שחוזר בעת הזקנה, ומכל שכן בעת המיתה, כמו שהאריך בזה של"ה ז"ל (מסכת יומא).

וזה שאמר מלאאתך, רצה לומר בעודך במלואך תשוב בתשובה. ודמעה הינו הדמעות, כמו שאמרו רז"ל (ב"מ נט.) כל השערים ננעלו חוץ משערי דמעה, וזה שאמר לא תאחר, רצה לומר לא יש בהם שום עכוב,

דברי שערי חיים

רבי חיים סופר זצ"ל

שלא יהיה עשר שמור לבעליו לרעתו

הגם בזמן שיש שפע לאדם שמלאו גרנות בר, ותירוש יקביו יפרצו, בכל זאת לא ימנע להוריד דמעות לפני ה' שלא יהיה שמור לבעליו לרעתו, וזה מלאתך ודמעה מלשון דמעות, לא תאחר.

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאט זצ"ל

קבלת התשובה

אפשר לרמז על פי מה שאמרו רז"ל

מעשי צדיקים

וְחָרַד אֲשֶׁר חָבֵה יִתְּרָה נֹדַעַת לוֹ מִכָּל מַכְרָיו. (בישטיים חכמה)

ומכה אביו ואמו מות יומת (כא טו)

לפני רבי יוסף לנדוי אב"ד פוזנא זצ"ל באה אשה בבכיות, על בנה שמכה אותה בלי חמלה, השיב לה רבי יוסף, "בתי לכי לביתך", ואחר שעות אחדות הגיעה בשנית, והתנפלה לפני רבי יוסף בבכיות נוראות שיעתיר בתפלה עבור בנה שחלה מאד.

השיב לה רבי יוסף, "מה אעשה לך בתי, אין לו שום תקנה כי כן כתוב בתורה 'ומכה אביו ואמו מות יומת', מאז היית אצלי בפעם הראשונה, נגזר עליו עגשו", וכך הוה רחמנא לצלן. (זכרון שארית יוסף)

וכי יגח טור את איש או את אשה ומת סקול יסקל השור (כא כה)

כשהגיע הרב מווייטצען, רבי צבי הירש מיזליש זצ"ל לארצות הברית בשנת תש"ז וקבע את מקום מושבו בעיר שיקגו, התהלך בשבת עם "שטרײַמל" לראשו גם בחוצות העיר, הגם שבאותם הימים לא היה זה דבר מקבל.

בעצומה של שבת נגש אליו יהודי שפגש בו ברחובה של עיר ואמר בכעס רב, "ללכת כך זה חלול ה', כשאני רואה אתכם עם השטרײַמל ברחוב, אני מאבד את עשתונותי מרב כעס".

ארכה החל מאותיות א"ב ועוד ככל שהצליח, הגם שהדבר עלה לרבי יעקב בכחות מרבים ובמאמצים כבירים.

באותם הימים חטפו שלטונות הצבא הרוסי נערים יהודים לעבודת הצבא, וגם על הנער הצעיר משה לא פסחו, כשעמד להפרד מרבו אמר לו הרבי מווידיאמע, "משה, אני מבטיחך שאם תזכר בי אזכר בך, אל תירא מאומה".

לימים ספר רבי משה פעמים רבות על מארעות שעברו עליו בחזית, ומכלם יצא בשלום וללא פגע, ברם עולה על כלנה פרשת פגישתו עם הקיסר ניקולאי.

פעם בקשו הקיסר ניקולאי שימיר את דתו, ורבי משה אמר לו, "אדוני המלך, חושב אתה שאני פוחד ממך", ובאמרו זאת פתח את חלצתו כנגד לבו ואמר, "אם ברצונך אדוני לירות בי, ירה, אני עובד אותך רק משום שאלקי צוני לעבד אותך, ועתה כיון שאיך חפץ שאעבד את אלקי, בודאי איני חפץ לעבדך".

כשישמע הקיסר משפטים קדושים אלו יוצאים מפה טהור חדור אמונה תמימה, טפח טפיחה נאה על כתפו של הצעיר ואמר, "איש ממלח אתה וחרד", ונתן לו לאות הוקרה כ"ה רובל, לימים שחרר רבי משה מהצבא והקים את ביתו בעיר לוודז, שם נעשה שומר בבית החרשת של פאזניסקי, והוא איש אמונים

לעם נכרי לא ימשל למכרה בנגדו בה (כא ח)

מעשה בחסיד רבי משה מפשעדבורז אחיו של החסיד רבי יואל מראדומסק, שהתיתם בקטנותו ונתפס על ידי גויים וגדל אצלם, ולא ידע שהוא יהודי, הוא עבד כמשרת בבית גוי, והיה סבור כל הימים שהלה אביו מולידו.

ימים אחדים לפני שמלאו לו שלוש עשרה שנים ונעשה בר מצוה, בא אליו אביו בחלום ואמר, "בני, יהודי אתה, לך נא אל הרה"ק רבי ישעיה מפשעדבורז זיע"א", ויקץ והנה חלום, הלך וספר את דבר החלום לאביו המדמה, והוא אמר לו שייסיח דעתו מהחלומות שאינם מורידין או מעלין.

החלום שב ונשנה לילות אחדים, אך הגוי באחת, "אלו דברי הבל, אני אביר", בליל הבר מצוה לקחו אביו הנפטר מבית הגוי, הוליכו בכתנתו עמה ישו, והניחו על הגשר השוכן למרגלות העירות וידיאמע ופשעדבורז.

רבי ישעיה מפשעדבורז שישב אותה שעה בביתו כבר ידע על הנעשה שם, ושלח את אנשיו אל הגשר שיביאו את הנער, הם הביאוהו לבית הרבי מפשעדבורז שם חממוהו והניחוהו לישן עד אור הבקר.

בשעת בקר נשלח נער הבר מצוה לטבל במקוה טהרה פדת, אחר הניח לו הרבי תפלין וברך עמו הברכה, ומסרו לידי תלמידו הרה"ק רבי יעקב מווידיאמע זיע"א שילמד עמו, והוא למד עמו תקופה

מחסידי וורקא, כדי להזכיר לפניו את אביו שנפל למשכב, כשרצה להפריד שאלו הרבי אם ישטה י"ש, והוא הסכים ושטה לאמירת לחיים, ואז שאל הרבי האם ישטה עוד כוס, והוא הסכים ושטה בשנית.

לאחר ששטה שתי כוסות אמר לו רבי אברהם, עכשו אחר שאמרת שאתה חפץ לשנות שתי כוסות ולא שנית בדבורך מפני הבושה, אני רואה שהנך איש אמונים, אגא הגד לי איך מתנהג בעריש"ל שלי בוורקא, האם הוא לומד או לא.

השיב לו ר' רפאל כי הוא לומד שעות רבות וגם עוסק בחסידות, שאלו עוד, האם נכנס בכל יום לשעור של הרבי מוורקא ללמד, והשיב הו, בשמעו זאת נענה ואמר, "אם כך שהוא כן לומד, מה רוצים מבעריש"ל שלי". (נועם חן)

מדבר שוקר תרחק (כז ז)

ספר הרה"ק רבי ישראל מבאלאזוב זיע"א, שכאשר זכה להיות משוכתי שבת בצל זקנו הרה"ק הצבי לצדיק מבאלאזוב זיע"א, נתן לו זקנו שירים, ולפני שהוא אכל אמר פהגלו 'לכבוד שבת קדש', אך לפליאתו הדבר לא מצא חן בעיני זקנו, ובכל מאכל שהגיש לו אחר כך אמר, "קח לך לכבוד שבת קדש", וכן היה גם למחרת ביום השבת.

לאחר שבת נכנס אל זקנו הקדוש ופרץ בבכי, "על מה ולמה הגיעתו זאת", ענהו הצבי לצדיק בשאלה, "אמר לי, וכי אם יתנו לך חתיכת חלה ודגים באמצע השבוע לא תאכלנו, הואיל והאכילה אינה דוקא לכבוד שבת קדש, כיצד יכול אדם לרמות עצמו ולהוציא מפיו דבר שהוא אינו שלם עמו". (הליכות חיים)

לפני שנים הגיע בחור מחסידי סטמאר ללמד בישיבתו של הרה"ק רבי מטולם פייש מטאהט זיע"א, היה זה בחור חשוב, למדן גדול ומתמיד עצום שלמד ברתקא דאורייתא והרים את קרנה של הישיבה, כאשר המגידי שעורים והבחורים נהנו להשתעשע עמו בדברי תורה.

ברם, בכל עת שהיה מופיע העתון 'דער איד' היוצא לאור על ידי חסידי סאטמר, היה הבחור קורא אותו מהחל

אם פסך תלוח את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנשה (כב כד)

תדיר רגיל היה הרה"ק רבי שמעון מלעלוב זיע"א לקמץ בדבוריו, אך פעם אחת נשמעה ממנו התבטאות נדירה על דרכו בקדש בעניני כספים, היה זה כאשר בקש ממנו מאן דהו הלואה כספית, וחתנו שנכח באותה שעה, לא הסתיר את חששו כי אדם זה אינו מחזק להחזיר את הלואתו.

הפיג רבי שמעון את החשש וענה לתמו, "מנהג אצלי מקדמת דנא, כאשר אני מלוה סכום כסף למישהו וחושש שמי לא יוכל אותו אדם להחזיר את ההלואה, אני עושה מראש תנאי ביני לבין עצמי כי באם אכן לא ישיב את ההלואה, נתינת מעיקרא היתה בתורת מתנה". היתה זו אחת הפעמים היחידות בהם הואיל לגלות בפני מקורביו טפח מהנהגתו בקדש. (קובץ מלכות בית דוד ז)

לא תשא שמע שוא אל תשת ירך עם רשע להית עד חמס (כג א)

בעת שהתקרב הרה"ק רבי דב בעריש מביאלא זיע"א לחסידות, הלשינו באזני אביו הרה"ק רבי אברהם מטשכנוב זיע"א על בנו זה כי הוא כבכול מבלה כל ימיו רק בחסידות, ואינו עוסק בתורה. **מאז** ומקדם מורה היה רבי אברהם לבניו שהתגוררו במקומות רחוקים, שלא יבואו לבקרו מבלי שישלח לקרא עבורם, טעמו בקדש היה כדי שכל הזמן יקומו על ידי כך מצות כבוד אב, בכך שהם לא מגיעים אליו ללא רשותו.

בעת בשמעו את הדברים שלח רבי אברהם שליח אחר רבי דב בעריש שיבא אליו, והוא מהר לעשות זאת, בבואו לבית אביו, כאשר רק דרך על מפתן הבית, מיד רץ אביו לקראתו, נתן לו שלום, והחל לפלפל עמו בדברי תורתו כשהוא עומד סמוך לפתח מספר שעות. **כשסימו** נגש אביו אל הרבנית שתכין סעודה טובה, ואף תוריד לכבוד בנם האורח את הכלים של יום טוב, באמרו, "אין לנו מה לדאג עבור בננו היקר הזה, מתמיד גדול הוא, וחרף מאד".

גם לאחר מעשה זה לא פסקו ההלשנות על רבי דב בעריש, אשר כבכול הוא חדל ללמד, באחד הימים הגיע אל הרבי מטשכנוב החסיד רפאל שו"ב מפולטוסק

הרב לא נבהל והשיב מיד, "אינך הראשון, הטבע הזה כבר מיקס לשור המועד", הלא כבר כתבו התוספות במסכת בבא קמא (לז. ד"ה מועד לשבתות) בשם הירושלמי, כי לעתים מחמת שהשור רואה בשבת אנשים לבושים במלבושים אחרים, נאים וחשובים, הוא מאבד את עשתונותו מרב כעס". (גסמי ברכה)

כל אלמנה ויתום לא תענון (כב כא)

יחס מיקד מעניק היה רבי משה פיינשטיין זצ"ל לחתנים ולכלות יתומים, הוא היה מגיע לחתנתם במסירות נפש ודוחה עבור כך גם אספות ופגישות חשובות שנקבעו לאותם לילות, כשהוא יושב בחתנתם זמן רב.

באחד הימים פנה אליו ר' משה ריבלין ובקש, "קבעתי הלילה פגישה עם יהודי עשיר גדול להתרימו בעד הישיבה, אני מבקש שגם הרב יבוא עמי, וכך בסיעתא דשמיא יתרום הלה סכום נכבד".

להפתעתו סרב רבי משה ואמר, "הלילה לא אוכל לבוא בשום אופן, שכן הלילה מתחתו בחור יתום, הוא הגיע לביתי באחד הימים והודיע שישמח מאד אם אבוא לחתנתו, אמנם אינני מכירו, אך אם אוכל לשמחו ודאי שאבוא, אין אני יכול שלא להגיע".

בשעת החתנה, באותם רגעים שהצטברו לשעות ארוכות, ישב רבי משה כשכלו מרפז, גופו היה באולם אך ראשו היה שקוע בעולם אחר, בעולמה של תורה, מפעם לפעם אף יכלו להבחין כי שפתיו ממלמלות חרש דברי תורה. (דובי משה)

אם פסך תלוח את עמי את העני עמך (כב כד)

כאשר באו גבאי צדקה בקובלנה לפני הרה"ק הלב שמחה זיע"א, על כך שיד העשירים קמוצה, והם לא חפצים לתת דים למגבית צדקה ומסתפקים בתרומות צמקות. הוא שאל האם אין העשירים יודעים את דברי האור החיים הקדוש זיע"א על הפסוק 'אם פסך תלוח', את העני עמך, שהם רק "שומרים" על כספם של העניים, והוא כלל לא הכסף שלהם. (לבס טל ישראל)

החלקת יהושע קרא לו ונתן לו מעט יי"ש, שיברך עליו ברפת שהכל קדם שיטל ידיו לסעודה, אחר ברוך אותו ואמר, "שהכל נהיה בדברו, ישלח דברו וירפאם", ופסקו היסורים ברגלו.

לימים נפל רבי ליבר מרדכי למשכב, ובעת שעלה החלקת יהושע לבקרו, הזכיר החולה לרבי את הישועה שזכה לה בעת סעודת ראש חודש, ובקש שהרבי יברך גם עתה ברפת שהכל, ויברך אותו במטבע ברכה זו שברכו אז לרפואה.

מיד הובא לפני הרבי משקה והוא ברוך שהכל וברכו, אחר הוסיף הרבי ואמר שעליו לזכור את מאמר הפתוח והסרתי מחלה מקרבו, כשהוא מטעים ומדגיש תבת 'מקרבו', באמרו שהסרת המחלה תלויה באדם עצמו.

כאשר התאונן ר' ליבר מרדכי שהוא עלול לשכח מהדבר, פנה הרבי אל ר' יהודה יונה רוטנברג ששמש כסופר סת"ם והיה נוכח במקום, ואמר שיקח פסת קלף ויכתב עליו את התבות, 'הסרתי מחלה מקרבו', ויתלה את הקלף למעלה ממטת החולה, ושוב זכה להטבה גדולה במצב בריאותו, בכח ברכתו הטהורה של הרבי. (אור עולם)

ועבדתם את ה' אלוקיכם ובכר את לחמך ואת מימיה וחסרתי מחלה מקרבו (כג כה)

בכל יום נוהג היה הרה"ק רבי חנה הלברשטאם **מקאלטיץ** זיע"א הי"ד לאכל את ארוחתו עם יהודים נוספים שהסבו על שלחנו, יום אחד הזמין בחור מפלג בתורה לבוא ולסעד עמו, והלה התחמק והשיב שכבר אכל.

אמר לו רבי חנה, בפרשת משפטים על הפסוק **ועבדתם את ה'** וגו' וברך את לחמך, כתב פרוש יהונתן, 'מכאן ראיה שצריכים לאכל ב'יחיד', אבל התפלה תהיה ב'רבים' כי **ועבדתם** כתיב' לשון רבים, אף אני ראיתי חמש שונכתב בצדו, "אבל אנחנו לא כן קבלנו מרבתינו הקדושים, אלא גם האכילה צריכה להיות ב'רבים'."

ספר זקני הרה"ק רבי יחזקאל משינאוא זיע"א, שהגהה זו כתב הרה"ק רבי צבי הירש **מזידיטשוב** זיע"א במו ידיו, על חמש זה שהביא כמתנה לחתנו הרה"ק רבי יהודה צבי **מראזלא** זיע"א, והוא הביאו פעבר שנים במתנה לחתנו רבי יחזקאל משינאוא. (דברי חנה)

התכלית של למוד התורה הוא ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, וכתוב בתורה 'מדבר שקר תרחק', בחרו שאינו מרחיק עצמו מן השקר, אינני רוצה להחזיק בישיבתי. כאשר יופיע עתון, שבשבוע אחד יהיו הדפים מלאים ובשבוע השני יהיו העמודים ריקים, אז יהיה אפשר לדבר. (ניעם טייח - סאנטוב)

מדבר שקר תרחק וקני וצדיק אל תהרג כי לא אצדיק רשע (כג ז)

מעשה בחסיד שצוה לבנו בעת פטירתו שיקנה מדת האמת, ושלא יוציא דבר שקר מפיו לעולם, כי אם דבר אמת וצדק כל ימי חייו, ונקטר אותו חסיד לבית עולמו.

אחר ימים יצא הבן בשירא ובגדו צרור מעות, ובאו חמסים על השיירה ושלו אותה, תפס ראש הגיס לאותו בן חסיד ואמר, "היכן הם מעותיך", והוא אמר לו "תלך עמי אל המחנה ואני מוסרם בידך", והלך עמו ומסרם לו.

תמה ראש הגיס ואמר, "מי הכריחך לזה שתגלה סודך, ואתה יכול להכחישם ממני", אמר הבן, "האמת שהיה לי להכחישם ולהצילם, אבל מה אעשה ואבי השביעני בעת פטירתו שלא להוציא דבר שקר מפני לעולם, כי אם האמת."

כשראה זאת ראש הגיס, אמר לו, "ברוך אתה לה' אשר קיימת מצות אביך", הוא קבץ את כל מחנהו וספר להם המעשה, ונשאו קל וחמר בעצמם מזה הבן וחזרו כלם בתשובה. מאותו זמן הוא קנה לעצמו שם טוב מדבר המעשה, עד שעלה למעלה גדולה והיה היועץ הראשי למלך, ראש ליועצים. (שומר השכחה)

ובכר את לחמך ואת מימיה וחסרתי מחלה מקרבו (כג כה)

מקבל היה בפי חסידי הרה"ק החלקת יהושע **מביאלא** זיע"א, כי שעת סעודת ראש חודש היא זמן של עת רצון והשפעות טובות, בעת שערך הרבי את שלחנו הטהור בראש חודש, נכנס לבית מדרשו החסיד רבי ליבר מרדכי פרוש ז"ל, שבאותה עת סבל יסורים קשים ברגלו.

ועד פלה חק ולא יעבר, המשגיחים בישיבה נגשו אליו ועוררו את תשומת לבו, שהרבי קבע תקנה שאסור לקרא עתונים בישיבה, אף הוא אמר שהוא רגיל לקרא את העתון, ואינו מסגל להתאפק.

כששמע המשגיח את דבריו, הלך אל הרבי לשאל כדת מה לעשות בנדון, והרבי אמר לו שינסה לשכנעו בכל יכלתו להפסיק לקרא בעתון, אף אם הדבר לא יעלה בידו יש לסלק את הבחור מקתלי הישיבה.

המשגיח השתומם לשמע את דברי הרבי, ובפרט אחר שהרבי בטוב לבו כמעט ולא נתן להוציא בחור מהישיבה אפלו היה בחור חלש, והוא אמר לרבי בתמיהה, האם את הבחור הזה רוצה הרבי להרחיק מהישיבה, הלא הוא הבחור הכי טוב בישיבה.

אך הרבי בשלו, אינני רוצה לשמע כלום, בחור הקורא עתון, אינני רוצה להחזיק בישיבה, נסו אפוא המשגיחים שוב ושוב לשכנע את הבחור שיפסיק לקרא את העתון, והתרו בו שאם לא יפסיק יצטרף לחפש ישיבה אחרת, אף הבחור התעקש בשלו, ואמר שהוא ממשיך לקרא, יהיה מה שיהיה.

משראה המשגיח שכמעט אפסה התקנה, נכנס אל הרבי בראש משלחת חשובה, להסביר לרבי כי מדבר בבחור מיוחד שמרים את קרנה של הישיבה כלה, ובזכותו שמעה של הישיבה יוצא לשם ולתהלה בראש כל חוצות, ובפרט שהעתון שהוא קורא הוא בתכלית הכפשות, יש בו רק מעט חדשות וכמה ספורים ודברי תורה.

אחר שאלו את הרבי, "וכי לא הפסד גדול לזרק כזה בחור מהישיבה", והוא אמר, "הבה ואסביר לכם, הבעיה שלי אינה משום שאני חושש שיש שם דעות כוזבות או דברים שאינם נכונים וכדומה, מפריע לי בעתון דבר אחר לגמרי."

הלא בכל שבוע קורים מקרים שונים, ברם דרך העולם הוא שבשבוע אחד קורים הרבה מארעות ויש הרבה חדשות, ובשבוע שלאחריו לא קורה כמעט כלום ואין הרבה חדשות, אשר על כן, היה מן הראוי שהעתון שבשבוע אחד יהיה מלא, ובשבוע השני יהיו עמודים ריקים.

מעולם לא ראיתי שבשבוע שלא ארע כלום, ידפיסו עתון עם עמודים ריקים, בכל שבוע כל הדפים מלאים, אלא מאי על פרךך שהוא מלא שקר, רק כדי למלאות את החלל.

פרשת משפטים

חנמת משפט בני ישראל

גם השעה, גם היום וגם המקום היו צירוף בלתי שגרתי. היה זה בשעות הקטנות של אחד מלילי השבתות הקיציים, בנאות המדבר שבמדבר הערבי הענק שבמזרח התיכון, זה שדרכו מגיעים אל העיר בגדד שבארץ בבל היא עיראק של ימינו.

שלשה סוחרים מצליחים עשו את דרכם במדבר הערבי, כשהם רכובים על גמלים גזעיים. שמחים וטובי לב היו הסוחרים בידועם כי הנה הם שבים לביתם. זמן רב נעדרו מביתם לרגלי מסחרם רחב הידיים במיני טקסטיל. כבר לפני מספר חדשים הם יצאו עם שיירת גמלים ארוכה שנשאה מטען רב של שטיחים משובחים שנעשו בעבודת יד, אריגי צמר צבעוניים, ובגדים נאים מסוגים שונים.

הסחורה נועדה למכירה בארצות שונות שטיבה של הסחורות הבגדיות הגיעה לאזניהם, ואכן מסחרם עלה יפה. הסחורה כולה נמכרה ברווחים גבוהים, ועתה הגיע הזמן לשוב לבית כדי לאזור כוח ולהתכונן למסע הנוסף.

הקשר בין שלשת הסוחרים לא היה קשר של שותפות. אמנם שלשתם עסקו בייצוא סחורות מבגדד, אך כל אחד מהם עסק בסחורה אחרת: אחד עסק בשטיחים, רעהו באריגי הצמר, והשלישי בבגדים. מתוך שלא היו מתחרים זה בזה, דעתם הייתה נוחה זה לזה, והם הפכו לחברים.

החברות הייתה לתועלת עבור שלשתם. אין זה נוח ונעים לאדם לנסוע לבדו ממדינה למדינה, בפרט כשהדרך עוברת במדבריות צחיחים ובדיונות חול אינסופיים. פעמים רבות יש בכך גם סכנה גלויה, בשל שודדי הדרכים והליסטים המזוינים שהיו ממתנינים לטרפם ומלסטמים את הבריות.

בשל סיבות אלו, הנוהג היה שאין סוחר יוצא לדרך לבדו, אלא יחד עם סוחרים נוספים. לא תמיד קל היה למצוא קבוצה נוחה לנסוע יחד עימה. ליהודי בוודאי היה הדבר קשה שבעתיים, שכן הסוחרים הישמעאליים לא ששו לצרף אליהם יהודים, ובוודאי שלא להתאים את עצמם לתנאים ולדרישות של הדת היהודית.

הקבוצה הקטנה של שלשת הסוחרים היהודיים שהתגבשה לה ברבות הימים כקבוצה שנוסעת יחד מפעם לפעם, הייתה פתרון מצוין עבור כולם. בראש ובראשונה, בשל שמירת שבת. הישמעאליים סירבו תמיד להמתין יממה שלמה, את כל משך יום השבת, ולא להתקדם

בדרכם, ולרוב, כאשר בדיעבד הסכימו לעשות זאת, היה זה תמורת תשלום מפולפל אותו גבו מהיהודי שלא נותרה לו ברירה אחרת.

ידועים מקרים רבים בהם ישמעאליים התכחשו להסכמים ברורים ונטשו את היהודי האומלל לנפשו בודד באמצע המדבר, רק בשל כך שלא הסכים להמשיך ולנסוע בשבת. היהודי יכול היה להתחנן על נפשו, לנופף בהסכם הברור שנחתם עמו ערב הנסיעה, אך דבריו היו כקול קורא במדבר, תרתי משמע.

אצל קבוצת יהודים זו, שומרי תורה ומצוות, הייתה השבת מקודשת, וכבר מבוקר יום השישי היו הסוחרים עסוקים בלמצוא מקום טוב בו יוכלו לחנות בשבת. באמתחתם היו כל צרכי השבת: נרות בעשיות ששמרו על האש שלא תכבה ברוח הנושבת, לחם משנה עשויים כצנימים, דגים מעושנים שנשמרים לזמן מרובה, פירות טובים כתאנים ותמרים, שקדים ואגוזים, ועוד מטעמים שונים כידי השם הטובה עליהם.

כשהגיעו הסוחרים לנווה מדבר קטן בו צמחו מספר דקלים ומעיין קטן נבע בסמוך, הייתה דעתם מרוממת עליהם ביותר. מהשמים סובבו להם מקום נוח ונעים לשבות בו את שבתם. תיכף ומיד ירדו הסוחרים מהגמלים ופנו להיערך לקראת השבת הבאה עליהם לטובה. תחילה השקו את הגמלים במים רעננים, ומשסיימו את שתייתם המרובה, קשרו אותם אל אחד הדקלים. לאחר מכן, הורידו מהגמלים את האמתחות עם שקי השינה המיוחדים ועם האוכל המיוחד אותו הכינו לשבת, ומשסיימו, הוציאו ספרי קודש, חומש ותהלים, והחלו לקרוא בנעימה.

בטרם החלה השמש לשקוע, כאילו הכריזו שלשת הסוחרים בבת אחת: מה נעשה עם ארנקי הכסף?! וזאת למודעי, שאת סכומי הכסף הנאים שהרוויחו הסוחרים במהלך מסעם, לא היו מחזיקים בשקים שעל הגמלים, כי אם על גופם דווקא. כמין תיקים מיוחדים היו להם שאותם נשאו על גופם ממש, מתחת לבגדיהם, ואף היו ממשמשים בהם כל שעה ושעה. עתה, שהשבת קרבה ובאה, תהו הסוחרים, היכן נניח את הכסף.

חששם של הסוחרים היה שמא בליל שבת יגיע ויגיע ישמעאלי, שודד דרכים או נווד מדבריות, ויחטט בשקים מבלי שהם ישימו לב עד שיעלה בידו למצוא את הכסף. הוא יכול להיעלם מבלי שידעו בבואו או בצאתו. לאחר דקות ארוכות של מחשבה החליטו הסוחרים פה אחד, לחפור בור סמוך לאחד הדקלים, שם יטמינו שלשתם את ארנקי הכסף התפוחים שלהם, ובמוצאי שבת יוציאו אותם.

עשו לעצמם הסוחרים סימן באחד הדקלים, ומתחתיו החלו לחפור בור קטן. משסיימו הכניסו בתוכו את הארנקים, כיסו אותם בחול, ועליהם פיזרו אבני חצץ שהיו מצויים שם לרוב. לא ניתן היה להכיר כי מתחת לעץ דקל זה טמונים שלשה ארנקים שתוכנם היה סכום כסף עצום.

בעוד ששניים מהסוחרים נרדמו ושקעו בשינה עמוקה, הרי שאחד מהם נדדה עליו שנתו. מחשבות שונות ומשונות צצו בראשו: לגנוב את הארנקים של שני שותפיו. ידע האיש כי אם יעשה זאת, יהפוך לעשיר מופלג ביותר. במשך שעות רבות שכב האיש, ובעוד שעיניו היו עצומות, מוחו עבד בקדחתנות. הסוחר הגה תוכנית מפולפלת: הוא יחפור ויפתח את מקום המסתור, יוציא משם את שלשת הארנקים, ויעבירם למקום מסתור בקרבת מקום, כזה שאותו לא יעלו הסוחרים בדעתם. במוצאי שבת, יופתעו הסוחרים לגלות שהארנקים אינם, ואף הוא יעשה עצמו מופתע כמותם. רק בעוד שבוע או שבועיים הוא ישוב לכאן בגפו, ויקח את שלשת הארנקים, מבלי שאיש יידע כלום.

לא יכול היה הסוחר לעמוד בפני פיתוייו של היצר הרע והוא קם ועשה מעשה. בעוד שעד עתה הארנקים היו טמונים בבור, לקח הסוחר את הארנקים בחשאי ותלה אותם במרומי אחד הדקלים, במקום נסתר מהעין. משסיים, חזר אל שק השינה ושקע בתנומה כבדה כאילו לא ארע דבר.

בצאת השבת, כשהסוחרים סיימו לאכול 'מלוח מלכה' וביקשו להמשיך בדרכם, נגשו שלשתם אל הבור, ולחרדתם הרבה ראו שהכסף נעלם ואיננו... תחילה חשבו כי הם טמנו את הארנקים מתחת לעץ דקל אחר, הם חפרו וחיפשו היטב, אך עד מהרה הבינו כולם כי אחד מהם הוא שגנב את הכסף. הרי איש מלבדם לא ידע היכן הכסף טמון, ואם הכסף נעלם, מוכרח הדבר שאחד מהם מעל באימון שנתנו זה לזה.

בסערת רוחות החלו שלשת הסוחרים להתקוטט ולריב זה עם זה, כשכל אחד מאשים את רעהו בגניבת הארנקים. כאשר ראו שלשת הסוחרים כי אין לדבר סוף, הציע אחד מהם לחבריו, והם אכן הסכימו עמו, שתיכף עם בואם לבגדד, יעלו ויבואו אל ביתו נאווה קודש של הגאון רבי יוסף חיים, ה'בן איש חי', שזה לאחרונה הוכתר כרב העיר, והוא בחכמתו בוודאי יוכל לסייע בידם בפתרון התעלומה.

הדרך לבגדד נעשתה בשתיקה כבדה. כל אחד מהסוחרים היה שקוע במחשבותיו. לאחר רכיבה ממושכת הגיעו הסוחרים לעיר, ועוד

לה וכיצד היא הגיע לכאן בשעה כה מאוחרת. כאשר שמע ראש השודדים את הדברים, כי כל מה שהגיעה לכאן הנסיכה באישון לילה הוא רק בשל סירובה לעבור על השבועה, נכמר לבו האכזרי והוא החליט לוותר על קרבותיו. הוא שיחרר אותם לחופשי, ואף שלח אחד מאנשיו ללוות אותם בדרכם עד הארמון.

סיים רבי יוסף חיים את סיפורו המפתיע, והעלה בפניהם שאלה רטורית: את הסיפור שמעתי לפני שנים רבות, ומני אז ועד היום תוהה אני בשאלה שמטרידה אותי מאד - מי מבין השניים גדול ונכבד יותר, האם זה מוכר הביצים שוויתר על הנסיכה, בת המלך, או שמא ראש השודדים שוויתר על הכסף הרב. עתה, כששלשה סוחרים חשובים כמותכם הגיעו לביתי, מאוד הייתי רוצה לשמוע את חוות דעתכם על כך.

הסוחרים ישבו מהורהרים ולא ידעו מה להשיב. לפתע קפץ בראש אחד הסוחרים ואמר: דומני שראש השודדים חשוב יותר. הרי מוכר הביצים לא חפץ כלל בבת המלך, בידעו שהוא אינו ראוי לה. אולם השודד, תאב הכסף, בוודאי חשק בממון הרב ואף יכול היה לקבלו ללא קושי, ואם בכל זאת וויתר על כך - ברור שלו יאתה התהילה.

לשמע דברים אלו, נעמד רבי יוסף חיים ואמר בקול רועם: אתה הוא הגנב! אתה הוא זה שלקחת את הארנקים מהבור! הלא תודה שלכסף אתה תאב ומשתוקק, ואין לך מעצור מלהשיג את הכסף אליו אתה מתאוה. הסוחר נותר בהלם מוחלט. להפתעתו הרבה על דבריו הנחרצים של רבי יוסף חיים, הוא הנהן בראשו במבוכה והודה כי הוא אכן הגנב. לשאלת רבי יוסף חיים הוא אכן סיפר על המקום בו הניח את הארנקים: במרומי עץ הדקל, ושליח מטעמו של רבי יוסף חיים נשלח לשם להביא את הארנקים במהירות.

הסיפור המופלא על חכמתו של רבי יוסף חיים עשה לו כנפיים, והכל המליצו עליו מקרא שכתוב על שלמה המלך וחכמתו (מלכים א' ג ח): 'וַיִּשְׁמְעוּ כָל יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר שִׁפֵּט הַמֶּלֶךְ וַיֵּרְאוּ מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי רָאוּ כִּי חֲכָמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט'.

כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זיע"א (משפטים תרנ"ב): 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם'. **שנתן הקב"ה לבני ישראל מתנה, כאשר מתאספין לשפוט אמת - מאיר הקב"ה עיניהם, ולא עשה כן לכל גוי' כו', כי המשפט לאלהים הוא. רק כמ"ש אמרתי אלהים אתם. מגיד דבריו כו' חקיו ומשפטיו הוא לשון הווה, שהקב"ה מאיר עיניהם.**

הודתה לנער, ולאחר שביקשה ממנו את פרטיו, שמו ומקום מגוריו, נפרדה ממנו לשלום.

שנים אחדות חלפו, אותו לילה בו נאבדה הנסיכה כבר נשכח מהבריות, אולם הנסיכה לא שכחה. היא זכרה היטב את הלילה בו הבטיחה שתינשא לאיש שהציל את חייה. הנסיכה בגרה, הצעות נישואין מעניינות הגיעו לפתחה, בני מלכים ונשיאים, נערים עשירים ומוצלחים, אך הנסיכה דחתה את כולם. היא סירבה להינשא, בזוכרה את ההבטחה שעליה לקיים.

את סודה לא גילתה הנסיכה גם לא לאביה, ולכן כשאביה הגיע אליה עם הצעה להינשא עם נסיך מוצלח ומחונן, לא היה ביכולתה לסרב. נישואיה של הנסיכה נערכו בחצר ארמון המלוכה ברוב פאר והדר, כשכל בני המדינה שמחים בשמחתה. כאשר הסתיימה החתונה, והמוזמנים הרבים התפזרו, ראה הנסיך את כלתו בוכה חרישית. הנסיך ניסה לפייסה, ולאחר שהפציר בה לומר לו את הסיבה לבכייתה, גילתה לו הכלה את סודה על מוכר הביצים לו נשבעה.

הנסיך שפיקח היה, התהרהר לרגע ואמר לה: יש לי רעיון מוצלח. הרי תדעי את שמו של מוכר הביצים ואת מקום מגוריו. הבה ונלך שנינו אליו ונבקשנו כי ימחול לך על שבועתך. מוכן ומזומן אנכי להצטרף יחד אליך, כבר כעת, כדי לבקש את מחילתו של אותו נער שבעבר הציל את חיך.

בת המלך הסכימה לרעיון, שניהם החליפו את בגדי הנישואין המפוארים לבגדים פשוטים ועממיים, לבל יכירו אותם העוברים ושבים, ויצאו בחשאי לדרכם. אחרי שעה ארוכה של הליכה הגיעו השניים אל ביתו של מוכר הביצים שהיה שקוע בשינה עמוקה לאחר עמל יומו. הדפיקות הקולניות בקושי הצליחו להעיר את הנער, וכשהוא פתח את הדלת, נדהם לראות מולו את הנסיכה, אותה זכר היטב, ואת בעלה הטרי, ששמע חתונתם הלילה נשמע בכל הממלכה.

לא ידע מוכר הביצים את נפשו מול 'הביקור הממלכתי' ושאל אותם על סיבת בואם. השניים הסבירו לו את סיבת בואם, ומוכר הביצים, בטוב לב, נענה ואמר להם ברצון שבוודאי הוא מוחל להם על השבועה, ואף הוסיף ואיחל להם שיחיו שנים רבות בטוב ובנעימים.

הנסיכה ובעלה הודו למוכר הביצים ואף ביקשו לתת לו סכום כסף מתוך מתנות החתונה הרבות שקיבלו, אך הנער סירב לקחת. עוד הם מתחילים לחזור אל הארמון, ולפתע נרעשים הם לראות מולם חבורה של שודדים רצחניים שביקשו מהם את כספם ואף רצו לרוצחם נפש. השניים החלו להתחנן על נפשם, והנסיכה אף סיפרה לראש השודדים את כל אשר קרה

בטרם הליכתם לביתם, עלו שלשת הסוחרים אל ביתו של הרב, סיפרו לו ככל שהיה עמם במדבר, וביקשו כי יכריע ביניהם.

הקשיב רבי יוסף חיים לדברי הסוחרים, אלא שבמקום לקבוע להם מה לעשות, כפי שהם ציפו וביקשו, פתח רבי יוסף חיים ואמר להם: ברצוני לספר לכם סיפור מעניין מאוד. הסוחרים, שהיו עייפים וקצרי רוח, שבורים ורצוצים מכספם שירד לטמיון, לא הראו לרב את חוסר סבלנותם והנהגו בראשם כמסכימים להקשיב לסיפור.

היה זה לפני שנים רבות, במלכות רחוקה אי שם, כשבתו של המלך, הנסיכה, יצאה לטייל בשדות המוריקים שמחוץ לעיר. הנסיכה לא הבחינה בשעות העוברות, כך גם לא בדרכים העקלקלות בהם הלכה כשהיא אחוזה בשרעפיה, וכשלתע ירדה החשיכה נבהלה הנסיכה לראות כי היא אינה יודעת כיצד לחזור לארמון המלך. התיישבה הנסיכה על סלע והחלה ממררת בבכי עז.

קולות הבכי הגיעו לאזניו של נער צעיר שהיה עוסק בקניית ומכירת ביצים. כל יום, בשעות אחר הצהריים, היה הנער מסתובב בין הכפרים ורוכש ביצים בזול, ולמחרת היה מוכרם בעיר הגדולה תמורת רווח נאה, ומזה מצא את פרנסתו. הלך הנער עם סל מלא בביצים, ומשמע את קול הבכי, הלך בעקבות הקול עד שמצא את הנסיכה הבוכייה.

כשמע הנער את סיבת בכיה של הנסיכה, אמר לה: מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה! מכיר אני היטב את הדרכים וגם בשעות הלילה מכיר אני את הדרך המוליכה אל ארמון המלך. הנה אלוהו אותך חזרה, וכל טרחה אין לי בכך. שמחה הנסיכה עד מאוד, והייתה מודה לו ללא הרף, עד שלגודל התרגשותה אמרה לה: נשבעת אני לך שכאות תודה על מסירותך אלי, אינשא לך כשאגיע לפרקי.

לא התייחס מוכר הביצים לדברי הנסיכה שנאמרו שלא מדעת ולא חשב שיש בהם מימד רציני. וכי יעלה על הדעת שנסיכה מושלמת תינשא לנער מוכר ביצים עני, שכל שעשה היה רק להחזירה לביתה?! הוא עצמו לא חשב לרגע שעליו לקבל פרס על מעשיו, והחליט שלא להגיב לדברים שבוודאי נאמרו מתוך סערת רוחה והתרגשותה המרובה.

בתרועות שמחה התקבלה הנסיכה בארמון המלוכה. השעה הייתה מאוחרת מאוד אולם בארמון דאגו מאוד לנסיכה שנעלמה מבלי להשאיר עקבות. שוטרי הממלכה כבר נשלחו לחפש אחריה, רכובים על סוסים אבירים, ועד כה העלו חרס בידיהם. והנה לפתע פתאום חוזרת לה הנסיכה מלווה בנער צעיר. הנסיכה

מוליך יקירין וחידושים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הֵרָא חֲזָרָא

חֲזָרָא דְאִוְרֵי־תָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

הקב"ה מבקש מבני ישראל לשמור נשמתם כדי שתצא מן העולם נקיה

עבד כנעני, אבל אמה העבריה לא תצא בהם. וזאת מלמדת התורה לעם ישראל, אנא שמרו על הנשמה הקדושה והטהורה שבתוכם, שלא תצא חלילה בשן ועין, שחלילה לא תצא מן העולם לחזור למקומה ממנו חוצבה כשפגומים השן והעין שלה. הלא ידוע כי איברי הגוף הינם כנגד איברי הנשמה המתלבשת בהם, וכשאינו שומר עיניו או שאינו שומר פיו מלכת אחר תאוותיו, הרי שפוגם באיברי הנשמה, וחלילה וחס מגיעה לפני כסא הכבוד באיברים פגומים.

ועל זה אמרה תורה לא תצא כצאת העבדים, היזהרו שלא תצא כעבד בשן ועין, דהיינו עיניים פגומות או שיניים פגומות בתאוות האכילה הרמוזות בשן, שהם גורמים פגם לכל הנשמה, כי הם שורש החטאים ומהם נמשכת הטומאה לכל איברי נשמתו.

ראשי איברים פגומים מעכבים גאולת השכינה

כך הוא בפרט אצל כל איש מישראל, שהקב"ה מבקש ממנו שישמור על נשמתו בטהרה ולא יפגמה חלילה בראיית העין או שאר תאוות הרמוזות בשן. וכמו שמעכת גאולת נפשו של כל יחיד בפרטות נשמתו, כן גם בכלל ישראל, שע"י הפגם בעינים ובפה וכן בשאר איברים, מתעכבת גאולת השכינה.

וכך עורר בקדשו מרן הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק ע"ה (נועם אלימלך משפטים ד"ה וכי ימכור):
וכי ימכור איש את בתו לאמה וכו'. על דרך הרמז יש לפרש, דהשכינה נקראת בת כידוע (זוהר יתרו פה), ואמר הכתוב **כי ימכור איש, זה הקדוש ברוך הוא שנקרא ה' איש מלחמה, לאמה, חלילה שפחה כי תירש גבירתה** (משלי ל כג). **לא תצא כצאת העבדים** בראשי אברים, פירוש, אם חס וחלילה תקלקל את האברים, שן באכילה, עיניים בראיה ושאר אברים, וגיד האמה בכלל צריך שימור גדול שלא ליתן מקום לאחוז כוחות הטומאה חלילה, ואם חס וחלילה תקלקל ותשחית האברים, או איך גרמת גלות השכינה שלא תצא מן הגלות המר.

בה בוראה וישתבח בה, ויתן לה שכר טוב בעידוני גן עדן, שעינוגים עילאיים כגון אלו לא ניתן להשיג כי אם בנשמה צחה ונקיה.

הזהרו על נשמתכם שלא יפגמו ראשי איברים שלה

מוסיף הרה"ק רבי נתן אדלר ע"ה רבו של מרן החתם סופר ע"ה, כי בדרך זו נפרש גם את דרשת חז"ל (קידושין טז) **לא תצא כצאת העבדים** בשן ועין וראשי איברים שבהם יוצא

וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים (כ"ז). בזוהר הקדוש (משפטים צו) דרשו: **וכי ימכור איש** זה הקב"ה. את בתו זו הנשמה הקדושה. 'לאמה' להיות משועבדת תחת הגוף בעולם הזה. אומר הקב"ה בבקשה מכם **לא תצא כצאת העבדים** - שכאשר מגיע זמנה לצאת מהעולם ולחזור למקום ממנו חוצבה, שלא תצא מטונפת בעוונות, אלא שתצא לחופשי תהיה נקיה וברורה כדי שישמח

מִילְתָא דְפְלִיאָה

כשמספר בגנות אדם מצטרף חלילה לעד חמס לקיום עדותו

אל תִּשֶׁת יָדְךָ עִם רִשְׁע לְהִיֵּת עִד חָמָס (כג א). מה מאוד יש להיזהר שלא לקטר על שום אדם מישראל, ואפילו אם חברו נהג שלא כהוגן יזהר מלדבר בגנותו, כי השטן אין לו נאמנות לקטרג בשמים על בן ישראל, וגם אם הוא מוסר עדות בבית דין של מעלה הרי אינו כי אם עד אחד, והתורה אמרה (דברים יז) 'על פי שנים עדים יקום דבר', ועצת השטן היא להמתין עד שימצא יהודי מספר רעה על חבריו, ואז הוא מצרף אותו אליו להיות כמו שני עדים כדי להכריע הדין לרעה, וזהו שהזהירה התורה **אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס**, 'רשע' הוא השטן, וצריך להיזהר שלא להצטרף עם השטן להיות עמו עד חמס כנגד יהודי אחר. ולכן גם כשצריך לגנות אדם רשע, יאמר בפירוש שאינו מגנה את האדם כי אם את מעשיו הרעים.

המלמד זכות על חבריו גורם טובה לעצמו

ובאמת כפי מה שנהרג מלדבר רעה על חבריו, הרי הוא גורם בכך טובה גם לעצמו, כי הרבה פעמים עומד האדם לדין בפני בית דין של מעלה על מעשיו, ואין הדין נפסק בשמים בלי הסכמת בעל דין בעצמו, וכמו שאמר הבעל שם טוב ע"ה שקודם גזר הדין שואלים להסכמת כל באי עולם, וגם את האיש הנדון בעצמו שואלים לדעתו, וכיון שהוא מסכים גוזרים את הדין על פיו, והסביר הרה"ק רבי נחמן מברסלב ע"ה (ליקוטי מוהר"ן תורה ק"ג) שבודאי אין אדם מסכים לחרוץ דינו לרעה, אלא שמביאים אותו מן השמים לידי טעות, ומגלגלים שישאלו אותו כעין זה על אדם אחר, והוא אינו יודע שבהבל פיו הוא גוזר את פסק הדין שלו בעצמו, וזהו שאמרו חז"ל (אבות פ"ג מט"ז) 'ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו', היינו שמבלי דעתו הוא עונה ופוסק על גזר דין שלו בעצמו, ולכן צריך האדם מאוד להיזהר שלא לחרוץ דין על שום אדם, כדי שלא להביא עצמו לידי סכנה.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

העוסק בתורה זוכה להשפעה מיוחדת של אור ה' ומעין מציאותו יתברך

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׁים לְפָנֶיהֶם
(כ"א, א.)

כשאישי ישראל יושב ועוסק בתורה הקדושה, מלבד עצם קיום מצות תלמוד תורה שהיא שקולה כנגד כל המצוות, וזולת ההשפעות הטובות היורדות עליו משמי מרום וברכות המיוחדות ללומדי תורה, הרי הוא זוכה גם להשפעה מיוחדת במינה שהיא האור שבתורה, שאינה ככל ההשפעות היורדות ממנו יתברך שמו לצורך בריותיו, אלא הוא מעין מציאות האמיתית שלו יתברך שמו לעד, והוא מה שמחלק האדון יתברך שמו מכבודו ויקרו ליראיו, כמו שהאריך בזה **רבינו משה חיים לוצאטו ע"ה בספרו דרך ה'** (ח"ד פ"ב), והעוסק בתורה הקדושה בתנאים הראויים למעלתה הרי הוא מכניס אור גדול לתוככי נשמתו, אור ה' יתברך בכבודו ובעצמו, ובכך הוא משלים את כל חלקי נשמתו ומשיך תיקון והארה לכל הבריאה כולה.

רצון הקב"ה שיידבקו בו ולכן צמצם אלקתו בתורה ובכך ברא העולם ומלואה

בביאור הדברים יש להביא את דברים היסודיים שכתב **המאור עינים** (בחוקותי, וראה עוד בדבריו ריש פרשת בראשית) שהיות ורצה הקב"ה שיוכלו הברואים להתדבק בו יתברך בכל חלקי הבריאה, ומאידך הרי אי אפשר ליצור את הבריאה מעצמותו יתברך שהוא אור אין סוף בלי גבול ותכלית, שכן הנבראים הם בעלי גבול ותכלית ובאופן כזה לא יוכלו להתדבק בו, על כן צמצם הקב"ה את אלהותו בתורה, ואז ברא את הבריאה כולה על ידי התורה כדאיתא בזהר (תרומה קס"א, ובכ"מ) אסתכל באורייתא וברא עלמא.

כמו כן הוא באדם שהוא עולם קטן (תנחומא פקודי ג, תקו"ז תיקון ע" קל) שגם הוא נברא בצלם אלקים של התורה כנרמז בפסוק (במדבר י"ט י"ד) 'זאת התורה אדם וגו', ומכיון שכח הפועל בנפעל (מ"ג ח"ב פ"ד), נמצא שבכל דבר יש חיות מהחלק האלוהי ממעל שהושם בתוכה, ועל ידי כך ניתן אפשרות לכל הברואים ולכל המקומות להתעלות מחשכת החומר

וממדרגות התחתונות למעלות עליונות ולהשיג יתרון האור מן החושך.

אור שנברא בששת ימי בראשית נגנז בתורה

ובזה יומתק לן מאד דברי קודש הקדשים **הבעל שם טוב ע"ה** בביאור מאמרם ז"ל (חגיגה י"ב) שהיה אדם הראשון צופה מסוף העולם ועד סופו על ידי האור שברא הקב"ה בששת ימי בראשית, וכיון שראה הקב"ה מעשיהן של הרשעים גנז האור לצדיקים לעתיד לבוא, וביאר הבעש"ט ז"ל שנגנז האור בתורה, והצדיקים הלומדים תורה לשמה בקדושה ובטהרה מתגלה להם האור הגנוז שעל ידה הם רואים מסוף העולם ועד סופו.

ההבדל העצום בין האור שיוֹרד על ידי קיום מצוה לאור שיוֹרד על ידי לימוד התורה

והביאור בדבריו על פי דברינו הנ"ל, שאכן הכניס הקב"ה אור עצמותו ומעין מציאותו בתורה הקדושה, ועל כן אין האור שמתגלה על ידי העסק בתורה כשאר האורות שיוֹרדים בזמן קיום מצוות התורה, שהרי בזמן שאיש ישראל מקיים מצוה כלשהי מקיף אותו אור פנימי, וכשהוא מהדר ומזדרז בה מקיף אותו אור מקיף, אמנם כשעוסק בתורה הקדושה יורד עליו אור מעין מציאות האמיתית של הקב"ה שבה אפשר לצפות מסוף העולם ועד סופו. וזה ביאור הפסוק (משלי י"ב) 'כי נר מצוה ותורה אור', שבקיום אחת ממצוות ה' יתברך יש נר מצומצם, 'נר מצוה', ואילו 'תורה אור', שעל ידי לימוד התורה יורד אור מעצמותו יתברך שמו.

כשברא רבי עקיבא ממתבתא דרקיעא דרש לרבות יראת ת"ח

בדרך זו אפשר לבאר את דברי הגמרא (פסחים כ"ב): 'שמעון העמסוני היה דורש כל אתים שבתורה, כיון שהגיע ל'את ה' אלקיך תירא' (דברים י"ג) פירש, עד שבא רבי עקיבא ודרש 'את ה' אלהיך תירא' לרבות תלמידי חכמים. מה הכוונה 'עד שבא רבי עקיבא, מהיכן בא, האם לא היה קודם בבית המדרש.

שמעתי ממור"ר דודי רבי מכלוף ע"ה פירושם של דברים, 'עד שבא רבי עקיבא' הכוונה שבא ממתבתא דרקיעא. שהנה הגמרא אומרת (חגיגה י"ד) ארבעה נכנסו לפרדס, בן עזאי, בן זומא, ואחר - זה אלישע בן אבוה, ורבי עקיבא וכו', רבי עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום.

מה ראה שם רבי עקיבא, ראה את המלאך מטטרו"ן, שלא עמד בפני אלישע בן אבוה, והלקוהו שיתין פולסי דנורא, איך אתה לא עומד בפני תלמידי חכמים. ואכן מה דרש מטטרו"ן שלא עמד בפני החכמים, פירשו בו שהגמרא מביאה (ב"ב ק"ט) האם תלמיד שנכנס לפני רבו, האם צריך רבו לעמוד בפניו או לא. והגמרא מחלקת אם פליג ליה רביה יקרא צריך לעמוד בפניו, ואם לא פליג ליה רביה יקרא לא צריך לעמוד בפני התלמיד. לכן מטטרו"ן לא עמד, שהרי כאן לא פליג ליה רביה יקרא לאחר, ולכן לא צריך לעמוד בפניו כאשר נמצא הוא לפני רבו - הקב"ה. אבל למרות זאת בשמיים הלקוהו שיתין פולסי דנורא, ולמה, כי כבוד תלמיד חכם גדול כל כך, ואפילו לפני הקב"ה צריך לעמוד.

משום כך, כל זמן שהיה רבי עקיבא בבית המדרש לא דרש דרשה זו, כי אכן הבין שלא שייך לדרוש 'את ה' אלוקיך תירא' לרבות עוד משהו שצריך להתיירא מפניו כמו מפני הקב"ה. אבל כשעלה לשמים וראה מה כבודו של תלמיד חכם שאפילו בפני הקב"ה צריך לחלוק לו כבוד ולעמוד מפניו, אמר, עכשיו אני דורש מה בא לרבות 'את ה' אלקיך תירא', 'את' לרבות תלמידי חכמים. חזור שמעון העמסוני ודרוש כל אתי"ן שבתורה, כי אני ראיתי מה כבודו של תלמיד חכם בשמים, ונאה ויאה לרבות יראת תלמידי חכמים כמו יראת ה', וכמו שאמרו בפרקי אבות (פ"ד מ"ב) 'מורא רבך כמורא שמיים'.

ועולים הדברים עם האמור שתלמיד חכם העוסק בתורה נעשה חלק מעצמות אורו יתברך כביכול, עד שבמתבתא דרקיעא ראה רבי עקיבא שניתן לדרוש 'את ה' אלקיך תירא' לרבות תלמידי חכמים.

מילין וקריין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

חומרת אש הכעס

עדיין בסטרא דמרה שחורה. וצריך לידע נאמנה כשיזדמן לו איזה ביטול, כגון לדבר עם בני אדם וכדומה במילי דעלמא, שזהו גם כן עבדות ה', וצריך לעבוד ה' בכל אופנים שבעולם, לא באופן אחד תמיד, כמאמר הכתוב (משלי ג י) 'בכל דרכיך דעהו'. וצריך להיות תמיד בשמחה, והגם שמקצר לפי דעתו בעבדות ה' בכמה ענינים, ומצער את עצמו, אף על פי כן צריך להיות אחר כך תיכף בשמחה, ויהיה דעתו מעורבת עם הבריות וכו'. וכמו שאמרו חז"ל (תענית שם) אמר רבינא, אפילו הכי, מיבעי ליה לאיניש למילף נפשיה בניחותא, שנאמר (קהלת יא י) 'הסר כעס מלבך'.

בירור הדברים במוחו וליבו מביא את האדם שלא יאבד הכל בכעסו

ועל כן יש לו לאדם לברר בליבו ובדעתו את הידיעה ש'אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה' (חולין ז), וגם כשקורה דבר מה שמסעיר את רוחו אין זאת כי אם שהכריזו עליו מלמעלה, וממילא לא יבוא לידי כעס. וכן אמרו בגמרא (יומא לה) 'בשמך יקראוך, ובמקומך יושיבוך, ומשלך יתנו לך. אין אדם נוגע במוכן לחבירו, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלוא נימא'.

כל העובר על האדם הוא

בגלל שאינו שומר פיו כראוי

ומשכך ירח מאש הכעס, ולא יצא שכרו בהפסדו, ובפרט שכאשר אדם כועס הוא מוציא מילים שלא היה אומרם בשעה רגועה, ועל כן ישכיל בשעה זו וידום, ולא יצטרך לעבודה קשה לתקן את אשר עיוות בדיבורו כדברי הוזהר (פ"ר שמיני מא): 'כל עמל האדם לפיהו' (קהלת ו י), שהפסוק מדבר בדין של בית דין של מעלה, ש'כל העמל' שעוברת הנשמה בעולם העליון, כל העונשים, הם 'לפיהו' בגלל פיו שלא שמר אותו כראוי.

ואף זאת צריך לדעת, כי לאדם הבא להיטהר עצמו מאותם ארבעה אבות נזיקין, עומד כוחם של האבות הקודשים ודוד המלך ע"ה, כמו שכתב בבית ישראל (שם) שכנגד ארבעה אבות נזיקין יש ג' אבות ודוד המלך ע"ה, והם הארבעה שומרים, ששומרים על האדם שלא יבוא לידי נזיקין, וזה ענין זכות אבות וכוחו ושל דוד המלך ע"ה שהלהיב לבות בני ישראל לה' יתברך.

להסתלק השכינה הנקרא שדה דחקל. 'שלם ישלם', פירוש יראה עצמו להיות שלם בנשמה, ואם קלקל כנ"ל ישלם אותו העבירה, אשר גרם הסתלקות השכינה 'המבעיר את הבערה'.

יש להזהר מן הכעס שלא יפסיד מדרגותיו הרוחניות

כדי שלא יצא שכרו בהפסדו, יש לו לאדם להזהר ולהתרחק ככל הניתן ממידה זו שיכולה לגרום לו להפסיד את מעלותיו הרוחניות, וכמו שאמרו (פסחים טו): כל שכועס, אפילו פוסקין עליו גדולה מן השמים מורידין אותו [מנלן, מאליאב, שנאמר (שמואל א' יז כח) 'ויחר אף אליאב בדוד ויאמר למה זה ירדת ועל מי נטשת מעט הצאן ההנה במדבר, אני ידעתי את זדונך ואת רוע לבבך כי למען ראות המלחמה ירדת'. וכאשר הלך שמואל למשוח מלך מבני ישי עברו לפניו כל בני של ישי, ועל כל אחד אמר (שם טז ח) 'לא בזה בחר ה', שמשמע מזה שמעולם לא בחר בו. אך משהגיע אליאב כתוב (שם פסוק ז) 'ויאמר ה' אל שמואל אל תבט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו', כלומר, אמנם בעבר אכן בחר בו ה', אך לבסוף מאסתי בו. והסיבה שבשלה נמאס בעיני ה', מפני שהוא רגזן]. ואפילו אם הדבר נובע מכעס פנימי על עצמו שאינו לומד מספיק בדחילו ורחימו, אין זה ראוי וכמו שדרש הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה בדברי הגמרא (תענית ד), האי צורבא מרבנן דרתח, אורייתא הוא דקא מרתחא ליה, שנאמר (ירמיה כג כט) 'הלוא כה דברי כאש נאם ה'. על ידי שלא עסק בתורה כראוי לו בדחילו ורחימו וכדומה, ושלא קיים מצות התורה כראוי לו, על ידי זה הוא בכעס על עצמו. וצדיק כזה אינו יכול להיות עם הבריות, רק הוא בפני עצמו עובד ה', לפי שכועס תמיד על עצמו על איזה ביטול שאירע לו, דהיינו לדבר עם הבריות במילי דעלמא וכדומה, לפי שמבטל מעבדות ה' אז, ולכן אי אפשר לו להתערב עם הבריות וכו'.

גם כשהכעס מגיע ממקום טוב יש להימנע ממנו

אבל דרך זה, הגם שהוא מדריגה גדולה, אף על פי כן אין זה אמת לאמיתו, והוא

כִּי תִצָּא אֶשׁ וּמִצָּאָה קִצִּים וְנֹאכַל גְּדִישׁ אוֹ הַקֶּמֶה אוֹ הַשְּׂדֵה שְׁלֵם יִשְׁלֵם הַמְּבַעֵר אֶת הַבְּעֵרָה (כב, ה).

כתב הרה"ק בעל הבית ישראל מגור ע"ה (פ"ר משפטים תשי"ז ד"ה כ'), יש אש דקדושה ויש מסטרא אחרא ועל האדם להזהר בזה. 'אש תמיד תוקד על המזבח' זו אש דקדושה, ויש מנגד אש המחמם את האדם לדבר עבירה ומידות רעות, ועליהם נאמר 'כי תצא אש' שהאש מזיקה וכן 'כי יבער איש' שזה ההיזק שמגיע מהאדם מחמת אש דסטרא אחרא.

ד' אבות נזיקין רומזים על ד' דברים המרחקים את האדם מהקדושה

המגיד רבי דוב בער ממעזריטש ע"ה היה אומר שכידוע יש ארבעה אבות נזיקין, וכולם רומזים על נזיקין המביאים את האדם להזיק לנשמתו, 'השור' זה הסתכלות לא טובה, שבזה תלוי כל הקדושה כפי שדרשוהו בספרן של צדיקים 'איה הקדושה היא בעינים' היכן נמצאת הקדושה וכיצד יכול אדם להשיג אותה, הוי אומר 'היא בעינים', שכאשר שומר את עיניו מראות ברע זוכה להגיע לקדושה של מעלה. 'הבור' זה ההולך בלי תורה, וכמו שאמרו 'אין בור ירא חטא' וממילא יכול להגיע לנזקים רוחניים. 'המבעה' זה השן, הרומז על תאוות האכילה שיש לו לאדם לשמור עצמו שלא להתגשם חס ושלום. 'וההבער' זו מידת הכעס הבווערת באדם שהיא העולה על כולם בגריעותה ובנזיקיה.

[וכתב בדגל מחנה אפרים (בפרשתנו ד"ה כי תצא): כי הקדוש ברוך הוא שולח אש התלהבות גדול לעולם לעבודתו וזר אל יתערב, כי נשפט באש השכינה מכח התלהבות ואהבה גדולה אשר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, וכל זה לפי המקבלים אם חס ושלום המקבלים אינם רוצים לקבל השפע לעבודתו באש, אז חס ושלום מתהפך לדין ועושה דין בו, ובאדם מתהפך לכעס. וידוע שעל ידי כעס מסתלק הנשמה מהאדם וכו'. וזהו 'כי תצא אש' מאת הקדוש ברוך הוא התלהבות גדול לעבודתו, 'ומצאה קוצים' בני אדם שאינם הגונים שאינם יכולים לקבלו, ונאכל גדיש' כנ"ל, כי נהפך למשחית ונאכל גדיש היא הנשמה אשר האדם קונה לעצמו כנ"ל, 'או הקמה' היא הנשמה גדולה שירש מאב ואם, 'או שדה' או יכול להיות לעשות פגם

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לנצל ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים

ג"ך

על התורה וג"ך

תלמוד כבלי

ג"ך מקראות גדולות

גך תלמידים

ג"ך מקראות גדולות - לתלמידים

משך חכמה
המבואר

צדור המזר ואשכול הכופר
המבואר

עקידת יצחק
המבואר

מאיר תהילות
המבואר - תהלים

אורים ותומים
המבואר - ירמיה

פניני אביר יעקב
תורה

חק ליעקב

זרע שמשון
המבואר

תורת משה - אלשיך
המבואר

ביאורי התוספות

עין יעקב

שולחן שבת
עם אור החיים

חיים כולכם חיים

אוצרות אור החיים
מתיבוא

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל

אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי' להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com